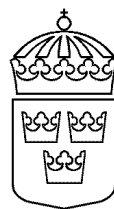

Fredagen den 20 december

Kl. 09.00 – 12.51

1 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Peter Danielsson* (m) avsagt sig uppdraget som suppleant i socialutskottet från och med den 1 januari 2003.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) avsagt sig uppdraget som suppleant i näringsutskottet från och med den 1 januari 2003.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av kommande vakanser anmält

Per Westerberg som ledamot i riksdagsstyrelsen efter Anders Björck,

Gunnar Hökmark som ledamot i krigsdelegationen efter Anders Björck,

Catharina Elmsäter-Svärd som suppleant i valberedningen efter Anders Björck,

Lena Adelsohn Liljeroth som suppleant i socialutskottet efter Peter Danielsson och

Peter Danielsson som suppleant i näringsutskottet efter Lena Adelsohn Liljeroth.

Talmannen förklarade valda *från och med den 1 januari 2003* till

ledamot i riksdagsstyrelsen

Per Westerberg (m)

ledamot i krigsdelegationen

Gunnar Hökmark (m)

suppleant i valberedningen

Catharina Elmsäter-Svärd (m)

3 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Åsa Domeij* (mp) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 21 december varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för Gunnar Goude.

Talmannen meddelade att *Luciano Astudillo* (s) skulle återta sin plats i riksdagen som ersättare för statsrådet Lars-Erik Lövdén från och med den 21 december varigenom uppdraget som ersättare för statsrådet Lars-Erik Lövdén skulle upphöra för Cecilia Dahl (s).

4 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Lena Sandlin-Hedman* (s) ansökt om fortsatt sjukledighet under tiden den 21 december 2002–31 januari 2003.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Britta Rådström* skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för Lena Sandlin-Hedman.

5 § Meddelande om partiledardebatt

Talmannen meddelade att partiledardebatt skulle äga rum *onsdagen den 22 januari 2003 kl. 9.00*.

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2002/03:65

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:65 av Yvonne Ångström (fp) om statliga stöd-pengar till företagsflytt

Interpellationen kommer att besvaras den 21 januari 2003.

Skälet till dröjsmålet är att det inte finns erforderlig tid i kammaren att besvara interpellationen tidigare.

Stockholm den 19 december 2002

Näringsdepartementet

Ulrica Messing

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Prot. 2002/03:41

20 december

Interpellation 2002/03:67

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:67 av Hans Stenberg (s) om regionala skyddsombud

Interpellationen kommer att besvaras den 21 januari 2003.

Skälet till dröjsmålet är att det inte finns erforderlig tid i kammaren att besvara interpellationen tidigare.

Stockholm den 19 december 2002

Näringsdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2002/03:80

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:80 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) om ansvaret för offren för *trafficking*

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 januari 2003.

Skälet till dröjsmålet är att det saknas interpellationstillfällen i kammaren.

Stockholm den 18 december 2002

Utrikesdepartementet

Jan O Karlsson

Interpellation 2002/03:85

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:85 av Jörgen Johansson (c) om säd som värmekälla i bostäder

Interpellationen kommer att besvaras den 21 januari 2003.

Skälet till dröjsmålet är att det inte finns erforderlig tid i kammaren att besvara interpellationen tidigare.

Stockholm den 19 december 2002

Näringsdepartementet

Leif Pagrotsky

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:94 av Johan Linander om nordisk integration

Interpellationen kommer att besvaras den 28 januari 2003.

Skälet till dröjsmålet är utrikes resor.

Stockholm den 18 december 2002

Utrikesdepartementet

Gunnar Lund

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

7 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

2002/03:30 till socialutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till *fredagen den 24 januari 2003*.

Motion

2002/03:Ju1 till justitieutskottet

8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 december

MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Punkt 3 (Mark- och vattenkalkning)

1. utskottet

2. res. 2 (kd)

Votering:

241 för utskottet

31 för res. 2

39 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 47 m, 23 fp, 25 v, 15 mp

För res. 2: 1 m, 30 kd

Avstod: 23 fp, 16 c

Frånvarande: 13 s, 7 m, 2 fp, 3 kd, 5 v, 6 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 5 (Förändring av ersättningen för produktionsbortfall vid epizootiutbrott)

1. utskottet
2. res. 1 (c)

Votering:

294 för utskottet

17 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 48 m, 45 fp, 30 kd, 25 v, 15 mp

För res. 1: 1 fp, 16 c

Frånvarande: 13 s, 7 m, 2 fp, 3 kd, 5 v, 6 c, 2 mp

Punkt 6 (Utbildning och forskning inom jordbruks- och livsmedelsområdet)

1. utskottet
2. res. 2 (kd)

Votering:

235 för utskottet

30 för res. 2

45 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 48 m, 17 fp, 25 v, 15 mp

För res. 2: 30 kd

Avstod: 29 fp, 16 c

Frånvarande: 14 s, 7 m, 2 fp, 3 kd, 5 v, 6 c, 2 mp

Ana Maria Narti (fp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 9 (Finansiering av ekologisk forskning vid Stiftelsen Biodynamiska Forskningsinstitutet)

1. utskottet
2. res. 5 (c, mp)

Votering:

250 för utskottet

31 för res. 5

30 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 48 m, 17 fp, 30 kd, 25 v

För res. 5: 16 c, 15 mp

Avstod: 1 s, 29 fp

Frånvarande: 13 s, 7 m, 2 fp, 3 kd, 5 v, 6 c, 2 mp

Veronica Palm (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

9 § Samhällsekonomi och finansförvaltning

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2002/03:FiU2
Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning (prop.
2002/03:1 delvis).

Anf. 1 GUNNAR AXÉN (m):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas i huvudsak anslagsfördelningen inom utgiftsområde 2. Våra ramar för utgiftsområdena har redan fallit i den här delen. Därför har vi ingen reservation på dessa punkter. Vi anser att vårt budgetalternativ bör ses som en helhet, inte ses till sina enskilda beståndsdelar. Men *om* en riksdagsmajoritet hade ställt sig bakom vår fördelning av medel tidigare skulle vi inom det här utgiftsområdet ha kunnat minska statens utgifter med 80 miljoner kronor, bland annat genom att sätta stopp för den planerade framtida integritetskränkande folk- och bostadsräkningen.

Genom omfattande samkörningar av olika dataregister avser ju staten att kartlägga inte bara svenska folket som helhet utan också varje enskild individs liv. Det är tydligt att Socialdemokraterna har en förkärlek för detta med att registrera medborgare. Tillsammans med sina stödpartier vill man väl nu bygga det gröna storebrorssamhället.

Genom att minska på den statliga byråkratin och på registreringsvansinnet hade vi kunnat frigöra pengar för att i stället satsa på andra områden där resursförstärkning är välbehövliga och för att sänka de skatter som är alldeles för höga och som vi måste sänka för att få fart på den svenska tillväxten.

Men detta är väl inte någon viktig fråga för Socialdemokraterna och deras stödpartier. Däremot anser man tydligen det vara viktigt att staten tillsammans med facket ska driva försäkringsbolag. I betänkandet föreslås nämligen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att inrätta ett ömsesidigt försäkringsbolag ägt av staten och fackförbunden inom det statliga avtalsområdet. Syftet är att försäkringsbolaget ska förvalta pensionspengarna åt dem som inte vill göra ett eget val av försäkringsgivare.

Det finns dock bättre alternativ än att starta ett statligt försäkringsbolag. Det går till exempel att ge Kammarkollegiet i uppdrag att förvalta dessa medel, eller också går det att upphandla förvaltningen av de här pensionspengarna bland redan existerande försäkringsbolag.

Det vore bättre för de försäkringstagare som inte själva vill välja försäkringsbolag om man utnyttjade den kompetens som redan finns på försäkringsmarknaden i stället för att staten och facket ska skapa ett helt nytt försäkringsbolag för detta ändamål. Varken staten eller facket har ju gjort sig kända för att vara skickliga företagare.

Och varför skulle de vara bättre på att driva försäkringsbolag än de privata aktörer som redan i dag har uppbyggda organisationer, kompetens och erfarenhet? Möjligen är det så att man med den här konstruktionen skapar incitament för ännu fler försäkringstagare att faktiskt göra

ett aktivt val av försäkringsbolag i stället för att överlåta åt stat och fack att förvalta deras pensionspengar.

Statligt företagande hör hemma i socialistiska ekonomier. Verkligheten har redan många gånger om visat att staten är en dålig ägare av företag. Därför säger vi ett tydligt nej till detta förslag.

Därmed, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 2 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! En dag som denna ligger det kanske nära till hands att likna utgiftsområde 2 vid ett julbord. Här finns, som Gunnar Axén tidigare var inne på, en mängd olika verksamheter – och viktiga sådana. Men liksom ett rejält skånskt julbord finns det ingen möjlighet att smaka på alla rätterna. Därför tänkte jag välja ut ett antal saker som vi i Folkpartiet tycker är särskilt viktiga här.

I den statsbudget som nu klubbas satsar man stora summor på att samla in statistik om livet i landet Sverige. Statistiska centralbyrån har till exempel ett anslag på 400 miljoner kronor för nästa år och får in, om jag minns rätt, ungefär lika mycket på uppdrag. Få andra länder, om ens något, lär ha en statistiskt så väldokumenterad syn på befolkningen som Sverige har.

Nu ska, utöver detta, nya pengar satsas på en folk- och bostadsräkning. Folkpartiet har hela tiden motsatt sig detta. Vårt främsta skäl är att en närgången insamling av uppgifter om medborgarnas privatliv är ett uppenbart hot mot enskilda människors personliga integritet.

Den folk- och bostadsräkning som nu planeras ska dessutom ske via samkörning av register. Det blir en så kallad registerbaserad folk- och bostadsräkning. Om många människor kände sig kränkta av de blanketter de fick tidigare tror jag att de blir väldigt upprörda över att man nu går bakom ryggen för att kontrollera vad folk gör i sin vardag och hur de lever sitt liv i Sverige.

Det som nu planeras är en uppgiftsinsamling över huvudet, och det är mycket illa, tycker vi.

Jag måste få fråga Socialdemokraternas representant i debatten: Vad är det ni är så nyfikna över? Vad är det ni vill veta om människors privatliv i Sverige som ni inte redan i dag vet genom SCB:s stora kartläggning av statistiken? Vad är det ni egentligen är ute efter?

Herr talman! Så över till någonting helt annat. Det är oerhört viktigt för ekonomin och välståndet i ett land att finansmarknaden fungerar väl. Stabiliteten i finansmarknaden är viktig för att klara instabilitet i andra sektorer i ekonomin. Det visar inte minst erfarenheterna av det senaste decenniets börsnedgångar.

Internationaliseringen, EU-medlemskapet och dessutom den nya tekniken har på många sätt förändrat och förnyat finansmarknaden. De närmaste åren innebär fortsatt förnyelse och förändring på finansmarknaden, inte minst till följd av EU:s gemensamma finansmarknad.

Också konsumentperspektivet är viktigt att lyfta fram. Enskilda försäkringstagare och fondsparare är väldigt små aktörer på en finansiell marknad som ofta är väldigt stor och svåröverskådlig. Det är ofta svårt att skaffa tillräcklig information för att på egen hand försäkra sig mot risker.

Prot. 2002/03:41
20 december

*Samhällsekonomi och
finansförvaltning*

IMF konstaterar i en utvärdering att Finansinspektionens resurser inte räcker till för att klara de krav som ställs. Folkpartiet instämmer i den bedömningen. Finansinspektionen behöver stärkas, dess befogenheter måste utvidgas och den måste ges sanktionsmöjligheter.

Det här området kan tyckas vara abstrakt. Men det handlar i grunden om människors vardag som fondsparare, banksparare och sparare i livbo-lagen. Det finns i dag flera myndigheter i utgiftsområdet vars arbetsupp-gifter delvis överlappar varandra. Folkpartiet föreslår därför att en över-syn görs i syfte att nå en bättre effektivitet och samordning och tydligare uppdrag till myndigheterna. Syftet med en sådan översyn är att nå såväl ökad kostnadseffektivitet som bättre service och tydlighet gentemot kun-der och medborgare.

Ett exempel är möjligheten att samordna Konkurrensverket och Nämnden för offentlig upphandling. Det skulle skapa en effektivare översyn också över hur kommuner och landsting sköter konkurrensen i dag.

Herr talman! Detta betänkande berör också tjänstepensionsavtalet för statsanställda, PA 03. Avtalet innebär att staten nu i sin roll som arbets-givare återinför en sak som staten, genom politiken, tidigare avskaffat. I avtalet öppnas nämligen möjligheten för statligt anställda mellan 61 och 65 år att få deltidspension. I mitten av 1990-talet fanns en bred riksdags-majoritet för att avskaffa deltidspensionen. När klubban faller efter denna debatt har delpensionen återinförts, och det utan att frågan politiskt prö-vats vare sig av regeringen eller av riksdagen. Det tycker jag är anmärk-ningsvärt i sig. Men det finns risk att historien inte är slut med detta. Det statliga delpensionsavtalet har enligt uppgift redan åberopats på flera andra avtalsområden.

Det finns alltså en uppenbar risk att Arbetsgivarverket de facto här-med upphäver det beslut som riksdagen tidigare fattat, nämligen att av-skaffa delpensionen. Detta görs i en tid där vi i Sverige snarare skulle behöva mer folk i arbete och fler arbetade timmar för att klara det fram-tida välståndet.

Herr talman! Jag stannar vid detta. Men jag vill avsluta med att säga att jag tycker att det är trist att ESO, Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, i och med detta budgetbeslut läggs ned. ESO har genom åren haft en viktig roll i att fördjupa och bredda den politiska debatten i Sve-rige. ESO:s röst kommer att saknas framöver.

Jag yrkar bifall till Folkpartiets reservation nr 2.

Anf. 3 OLLE SANDAHL (kd):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till reservation nr 4 under punkt 13.

Kristdemokraterna har noggrant gått igenom utgiftsområde 2 och ser möjligheter att effektivisera och samordna. Betydelsen av normer för en sund marknadsekonomi har understrukits på senare år av prominenta företrädare för ekonomisk vetenskap. Osäkerhet och brist på förtroende kostar merarbete, tid och leder till höga transaktionskostnader. Detta motverkar ekonomisk utveckling. Nobelpristagaren Douglas North är en av dem som fastställt betydelsen av en fungerande etik, också på finans-området. En god marknadsekonomi förutsätter lagar, förordningar och väl fungerande institutioner.

Ett mål inom utgiftsområdet är att skapa stabila förutsättningar för det finansiella systemet genom analys, tillsyn och regleringar av de finansiella institutens agerande på marknaden och att skapa ett konsumentskydd. Detta är ett synnerligen angeläget mål. Ett annat mål är att hjälpa den statliga verksamheten till en korrekt och effektiv skötsel genom granskning, ekonomisk styrning och utveckling av den statliga verksamheten genom statistik, prognoser och fastighetsförvaltning. Det är självfallet också ett synnerligen angeläget mål.

Vi har alltså i vår genomlysning funnit att det finns möjligheter till effektiviseringar som i bästa fall leder till både förbättrad verksamhet och mindre kostnader. Vårt förslag är detaljerat och specificerat men ingår samtidigt i en helhet. Förslaget är tyvärr nu obsolet, eftersom riksdagens inledande budgetbeslut den 4 december redan har eliminerat förslaget. Jag nöjer mig därför med att enbart ge ett par exempel bland de insatser vi bedömt som fördelaktiga och angelägna.

Nämnden för offentlig upphandling har uppdraget att övervaka och effektivisera den offentliga upphandlingen. Det samlade värdet av svensk offentlig upphandling uppgår till sannolikt minst 20 % av BNP, det är 400 miljarder kronor. Nämnden är anslagsfinansierad med blygsamma 7 miljoner kronor. Att detta innebär knappa resurser förstår man när man beaktar att nämnden har bara tio anställda som ska ha tillsyn över ca 10 000 upphandlande enheter, som årligen gör ca 200 000 förenklade upphandlingar, 3 500 direktivstyrda upphandlingar och ett stort antal direktupphandlingar. Utöver det måttliga anslaget är en olämplig myndighetsstruktur och avsaknad av sanktionsmöjligheter begränsande faktorer.

Vi menar att Nämnden för offentlig upphandling behöver en resursförstärkning. Samtidigt bör den övergå till att vara en självständig del av Konkurrensverket. En samlokalisering kan ge effektivitetsvinster som kan överföras till själva verksamheten. En samlokalisering skulle också ge syn för sägen att upphandlingslagen i första hand är en konkurrenslagstiftning. Men det är lämpligt att verksamheten behåller ett stort mått av självständighet också inom Konkurrensverkets ramar. Vi kristdemokrater har alltså föreslagit att verksamheten redan år 2003 skulle påbörja en samordning med Konkurrensverket och samtidigt en förstärkning av nämnden med 3 miljoner kronor i ett första steg.

Herr talman! Finansinspektionen har som övergripande uppdrag att främja stabiliteten i det finansiella systemet, bland annat genom tillsyn av finansiella institut, och konsumentskydd.

Finansinspektionen har som andra statliga myndigheter ett ramanslag för sin verksamhet. Institut som är under Finansinspektionens tillsyn betalar årligen en avgift till statskassan. Vi anser att Finansinspektionen som tillsynsmyndighet på sikt bör debitera finansinstituten direkt för sin verksamhet, liknande den modell som man har i Storbritannien. Den snabba tillväxten och den kraftigt ökande komplexiteten inom finanssektorn ställer stora krav på moral och regelefterlevnad. Antalet insideraktioner och kurspåverkande manipulationer tenderar enligt många bedömare att öka. Det ligger i den finansiella marknadens eget intresse att lagar och regler efterföljs. Finansmarknadens höga krav på aktörer gäller förstås också Finansinspektionen. Genom att låta Finansinspektionen själv förfoga över sina intäkter ges en möjlighet till snabb förnyelse och

expansion när så är nödvändigt utan att man behöver ta omvägen via statsbudgeten. Detta är den enda rimliga utvecklingen om Finansinspektionen ska bli en verklig marknadskontrollant.

För planperioden föreslås inga förändringar av anslaget. Men regeringen bör ges i uppdrag att utreda möjligheterna till en mer ändamålsenlig finansiering för Finansinspektionen.

Herr talman! Vi kristdemokrater välkomnar att samordningen mellan Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer, som vi länge förespråkade, nu äntligen genomförs. Vi noterar att de två enheterna beräknas kosta mer sammanlagt än vad de tidigare kostade var och en för sig summerat. Detta kan knappast vara förenligt med uppdraget att verka för en god hushållning av statens medel. Det är ett rimligt antagande att vissa samordningsvinster kan uppnås. Därför vill vi justera ned anslagen med 10 miljoner kronor under 2003 och 2004. Det anslag som regeringen anslagit för avvecklingskostnader bör förstås vara kvar.

Sammantaget inom detta utgiftsområde har vi föreslagit riktade besparingar på ca 143 miljoner kronor år 2003 och 119 miljoner kronor år 2004. Tyvärr får jag avsluta med att konstatera att riksdagen i redan fattade budgetbeslut har eliminerat vårt budgetalternativ.

Anf. 4 CLAES VÄSTERTEG (c):

Herr talman! I det här utgiftsområdet ingår bland annat politikområdet förvaltning. Och just en effektiv statsförvaltning har varit en av ledstjärnorna under Centerpartiets budgetarbete. Vi kan konstatera att statsförvaltningen har svällt ganska ordentligt på en rad områden.

Det ska inte förnekas att alla de myndigheter vilkas verksamheter berörs i det här betänkandet om samhällsekonomi och finansförvaltning gör ett väldigt bra arbete. Men givetvis vill vi gärna se en så stor effektivitet som möjligt inom detta område.

Trots detta förekommer det en del uppskrivningar som vi i Centerpartiet inte anser skäligen. Vi redogör lite mer tydligt för detta i vår motion.

Centerpartiet anser även att verksamhetsutveckling och utvecklingsinsatser för myndigheternas ledning bör rymmas inom respektive myndighets anslag, och vi vill därför ta bort det särskilda anslaget för dessa verksamheter.

Herr talman! Mot bakgrund av detta, och för att denna dag utnyttja kammarens tid effektivt, vill jag yrka bifall till reservation nr 3.

Anf. 5 CARIN LUNDBERG (s):

Herr talman! Detta är sista dagen före juluppehållet. Utanför dessa väggar pågår julklappskommersens slutspurt. Spekulationerna om vilken som ska bli årets julklapp är också i gång. Jag har ett eget tips. Jag tror det blir böckerna om Axel Oxenstierna som kommer att finnas på varje statstjänstemans sängbord efter jul – kanske också på riksdagsledamöternas.

Axel Oxenstierna var den man som grundlade den svenska statsförvaltningen som vi ska debattera här i dag. Han skulle säkert kunna känna igen sig i en hel del. Men mycket är också nytt. Hans länsindelning är i stort sett intakt, medan handlingsprogrammet från 2000 *En förvaltning i demokratins tjänst* nog inte helt stämde överens med den tidens anda.

Regeringens mål är att statsförvaltningen ska ha höga krav på rättssäkerhet, effektivitet och demokrati och den ska vara tillgänglig och tillmötesgående. För att uppnå detta har man allt från ledarskapsutbildningar till krav på myndighetsspråket, från 24-timmarsmyndighet på Internet till krav på att de elektroniska tjänsterna inte ska utestänga någon.

Jag vill här kommentera förslaget om tillkännagivande samt reservationerna och de särskilda yttrandena.

Riksdagsstyrelsen föreslår att anslaget Riksrevisionen förs upp med 117,8 miljoner kronor för andra halvåret 2003. För 2004 beräknas anslaget till 269,1 miljoner kronor.

Resursbehovet är beräknat utifrån kostnaderna för de uppgifter som RRV och Riksdagens revisorer har i dag. Kostnader har därefter justerats med hänsyn till ändrade arbetsuppgifter och ambitionshöjningar.

Nya beräkningar som utskottet har tagit del av visar att det ekonomiska utrymmet för ambitionshöjningar med mera kan befaras bli väsentligt mindre än det ingångsvärde man hade när anslaget beräknades. Detta förklaras framför allt av att kostnadsökningen mellan 2001 och 2002 nu förutses bli högre än den som följer av en sedvanlig pris- och löneomräkning av anslaget. Antalet årsarbetskrafter har också ökat.

Kostnaderna för de nya arbetsuppgifter och ambitionshöjningar som riksdagsstyrelsen har förutsatt måste alltså i stor utsträckning nu finansieras genom omprioriteringar. Ett ekonomiskt utrymme måste dock finnas för Riksrevisionens utökade ledning och för externrekrytering av chefer. För att de tre riksrevisorerna ska kunna utforma verksamheten kan de även i det korta perspektivet behöva ha utrymme för rekrytering av andra än chefer.

Det kan enligt utskottets mening därför finnas skäl att Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer samråder med riksrevisorerna innan vakanser tillsätts och andra ekonomiska åtaganden görs under första halvåret 2003. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen och riksdagsstyrelsen till känna.

Därmed går jag över till reservationerna.

Moderaterna anser att ett ömsesidigt bolag inte ska inrättas för de statliga pensionerna. Man anser att Kammarkollegiet eller någon annan kan sköta medelsförvaltningen för de arbetstagare som inte valt någon förvaltare av sina pengar.

När liknande pensionsavtal tidigare införts har det visat sig att en stor del av arbetstagarna avstått från att göra ett aktivt val av försäkringsgivare. Parterna räknar med att så kommer att bli fallet även på det statliga området.

Utskottet håller med de statliga avtalsparterna som har funnit att formen ömsesidigt livbolag är den mest lämpliga för att bedriva försäkringsverksamheten och yrkar därför avslag på reservationen. Liknande lösningar har tillämpats av parterna inom avtalsområdet SAF-LO där AMF-pension inrättats, inom avtalsområdet SAF-PTK där Alecta bildats och inom det kommunala avtalsområdet där parterna givits inflytande över KPA.

Moderaterna och Folkpartiet vill inte genomföra någon registerbase-rad folk- och bostadsundersökning. Inte heller Kristdemokraterna anser att några medel ska anvisas för detta ändamål 2003.

SCB, Riksskatteverket och Lantmäteriverket fick förra året i uppdrag att ta fram alternativa förslag till lösningar på hur folkbokföringen och ett lägenhetsregister kan läggas upp. De har i slutet av 2001 lämnat en gemensam rapport kallad *Förbättrad hushålls- och bostadsstatistik*. Rapporten remissbehandlades under våren 2002 och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

I rapporten föreslås ett antal åtgärder avsedda att bland annat stärka integritetsskyddet. När det gäller lägenhetsregistret föreslås till exempel att fastighetsägarna inte ska lämna uppgifter om lägenheternas kontraktsinnehavare utan endast vilka lägenheter som finns i fastigheten. I stället ska Riksförsäkringsverket, när lägenhetsregistret är färdigt, vända sig till de boende i flerbostadshus och samla in uppgifter om vem som bor i vilken lägenhet. Vidare ska enligt förslaget SCB inte skapa ett sammanhållet FoB-register utan statistiken ska produceras mer decentraliserat. Detta innebär i sin tur att det inte är nödvändigt att stifta någon särskild FoB-lag.

Utskottet understryker därför att arbetet med folk- och bostadsstatistiken måste läggas upp på ett sådant sätt att individernas integritet skyddas och yrkar avslag på reservationen.

Folkpartiet liberalerna föreslår att Finansinspektionen ska tillföras 5 miljoner kronor. Förslaget läggs fram därför att IMF har påpekat att inspektionen har otillräckliga resurser för att klara de krav som ställs, och därför att de kommande årens utveckling kommer att leda till fortsatta förändringar av finansmarknaden.

Motionärernas önskemål är i allt väsentligt redan tillgodosett. Regeringen har tidigare i år tillkallat en särskild utredare som ser över Finansinspektionens roll och resursbehov. Enligt direktiven ska utredaren kartlägga och analysera Finansinspektionens nya roll och vilka resursbehov som väntas uppstå mot bakgrund av de förändringar i inspektionens ansvarsområde och uppgifter som beslutats eller som kan följa av genomförda nationella och internationella regeländringar.

Med hänvisning till detta avstyrker utskottet motionärernas förslag.

Kristdemokraterna vill låta utreda möjligheterna till en mer effektiv finansiering av Finansinspektionen. Men eftersom det redan pågår en utredning, finns det enligt finansutskottets mening ingen anledning för riksdagen att ställa krav på någon ytterligare utredning. Därför föreslår vi avslag på det yrkandet.

Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna tycker att Nämnden för offentlig upphandling ska gå samman med Konkurrensverket.

Utskott och regering säger att det finns anledning att ta upp frågan om nämndens organisation men tycker att det ska göras i samband med att regeringen ska ta ställning till hur sanktionssystemet inom den offentliga upphandlingen bör utformas, vilket kommer att ske till våren.

I avvaktan på detta finns det enligt utskottets mening inte någon anledning för riksdagen att nu ta initiativ i frågan. Utskottet avstyrker därför motionärernas förslag.

Kristdemokraterna och Centerpartiet föreslår att Statskontorets anslag ska minskas med ungefär en femtedel. Kristdemokraterna anser att den del av Statskontorets verksamhet som är inriktad på att effektivisera statsförvaltningen ska koncentreras till den nya revisionsmyndigheten under riksdagen, Riksrevisionen. Andra delar ska till exempel föras till

Kammarkollegiet och Statistiska centralbyrån, som i Kristdemokraternas budgetalternativ redan fått sina anslag nedskurna med 7 respektive 35 miljoner kronor.

Som vi alla vet är Statskontoret och Ekonomistyrningsverket regeringens stabsmyndigheter. Statskontoret svarar i den egenskapen främst för utrednings- och utvärderingsverksamhet, ett arbete som bedrivs på uppdrag av regeringen och andra statliga myndigheter.

Den blivande Riksrevisionens effektivitetsinriktade granskning har ett helt annat syfte och en helt annan inriktning. Riksrevisionen får inte heller ta emot uppdrag från vare sig regering eller riksdag. Utskottet har svårt att se hur Kristdemokraternas förslag ska kunna bidra till att effektiviseringen i statsförvaltningen främjas och yrkar därför avslag på dessa.

Kristdemokraterna och Centern föreslår att Riksgäldskontorets förvaltningskostnader ska begränsas med 37 miljoner.

Riksgäldskontoret har ett stort anslagssparande, men det sammanhänger med att större IT-projekt har fördröjts. Om vi begränsar anslaget kan det leda till att Riksgäldskontoret tvingas att begränsa utbyggnaden av sitt IT-stöd. Därför kan vi inte biträda motionärernas förslag.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till finansutskottets förslag till beslut och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 6 GUNNAR AXÉN (m):

Herr talman! Carin Lundberg presenterade inga argument för varför det lämpligaste skulle vara att ha just staten och fackförbunden som ägare för det försäkringsbolag som ska förvalta icke-väljarnas pensionspengar.

Däremot nämnde hon bland annat förhållandena inom det kommunala området och KPA, som förvaltar icke-väljarnas pensioner inom det kommunala området, som ett jämförande exempel. Men i själva verket är KPA numera privat och ett exempel på hur man skulle kunna förvalta även de statliga icke-väljarnas pensionspengar i ett privat försäkringsbolag, givetvis med möjligheten som arbetsgivare och fackförbund har att via sitt avtal välja det försäkringsbolag man tycker är bäst, antingen enligt en egen bedömning eller genom ett upphandlingsförfarande.

Jag saknar fortfarande argumenten för varför det är just stat och fack som är de lämpligaste att driva och äga det försäkringsbolag som ska förvalta de statliga icke-väljarnas pensionspengar.

Herr talman! Carin Lundberg inledde med att spekulera över vilka böcker som kommer att ligga på statstjänstemännens nattduksbord framöver. På en punkt behöver vi inte spekulera i alla fall, och det är över vilken bok som har legat på de socialdemokratiska politikernas nattduksbord i årtionden. Det torde väl ändå vara George Orwells *1984*.

Anf. 7 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tänker inte närmare diskutera vilka böcker vi läser, för jag tror att det kan vara stor skillnad på de böcker jag läser och de böcker Gunnar Axén läser.

I det här fallet har arbetsmarknadens parter kommit överens om ett pensionssystem, och man har kommit överens om att det bästa är att bilda ett ömsesidigt försäkringsbolag, som parterna har gjort på andra avtalsområden.

Prot. 2002/03:41
20 december

*Samhällsekonomi och
finansförvaltning*

Inom andra områden brukar Gunnar Axén och hans parti alltid säga att människor måste få ta eget ansvar och att staten och myndigheterna inte ska bestämma hur det ska göras. Men i det här fallet vill Gunnar Axén att vi ska bestämma över parterna. Jag anser att det är parternas ansvar att själva bestämma hur pensionspengarna ska användas. Därför skulle jag vilja fråga Gunnar Axén: Vad är det för skillnad när det, som i det här fallet, handlar om pensionspengar jämfört med andra områden där Gunnar Axén anser att människor ska ta eget ansvar?

Anf. 8 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Det är en högst väsentlig skillnad. Det är väl inte rimligt att man i avtal mellan arbetstagare och arbetsgivare inom det statliga området ska tala om för staten vilka företag staten ska involvera sig i och äga. Det är faktiskt att delvis ikläda staten ett ägaransvar för ett nytt försäkringsbolag. Det borde vara upp till oss, regering och riksdag, att fatta beslut om vilka företag som staten ska engagera sig i. Det är inte någonting som är rimligt att avtalsmässigt reglera fram på arbetsmarknaden.

Anf. 9 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att jag inte har fått något svar på min fråga varför parterna inte kan få ta ansvar för sin del utan att staten ska lägga sig i det här.

Anf. 10 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att jag hoppas att Carin Lundberg har fel i sin gissning om julklapparna. Det är säkert en del av oss som redan har köpt denna bok, men jag tror att det är få som orkar läsa den tegelstenen.

När det gäller folk- och bostadsräkningen tycker jag att den viktigaste frågan är varför detta projekt över huvud taget ska sättas i sjön. Det räcker inte att säga att integriteten klaras genom att fastighetsägaren inte ska kolla eller uppge vem som bor i vilken lägenhet, utan att någon annan, Riksskatteverket, ska göra det i stället. Det är ju inget lyft för integriteten att Riksskatteverket kollar lägenheter i stället för att fastighetsägaren gör det.

Det känns som det skulle behövas någon form av förklaring från talarstolen om varför det är så viktigt att genomföra folk- och bostadsräkningen. Vad är det som vi behöver veta? Kan ni ge några exempel på vad vi behöver veta som i dag inte finns statistiskt belagt hos SCB till exempel?

När det gäller Finansinspektionen säger Carin Lundberg och betänkandet att Folkpartiets motion har tillmötesgått genom att man har tillsatt en utredning. Nu var det väl inte riktigt det som vi motionerade om. Vi motionerade om skarpa pengar till Finansinspektionen så att den kan bli än skarpare i sin tillsyn av finansmakten, därför att det är så oerhört viktigt för konsumenten att det finns en stark Finansinspektion. Är det så att IMF och andra säger att Finansinspektionen i dag inte har tillräckliga resurser för att tillmötesgå de krav som kunderna rimligen ska kunna ställa undrar jag varför man väljer att tillsätta en utredning i stället för att ge skarpa pengar.

Anf. 11 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Det är ett känt faktum att vi har olika uppfattningar om folk- och bostadsräkningen. Jag funderar lite grann på hur det kan komma sig. Som riksdagsledamöter har vi ett uppdrag förutom det lagstiftande, nämligen att vi ska följa upp och utvärdera det som vi har beslutat om i riksdagen. Då kräver vi alltid underlag. Vi kräver underlag och vi kräver statistik. På samma sätt behöver staten, kommunerna och näringslivet underlag för sin planering.

När det gäller folk- och bostadsräkning är det just de här uppgifterna som man behöver ha både i kommunerna och i näringslivet. Till exempel när det gäller statistiken över lägenheter och människors behov varierar den väldigt mycket mellan Stockholm och Skellefteå, där jag bor. Då är det bra att få uppgifter om vilka behov som föreligger för att kunna göra en riktig planering och på så sätt ha en effektiv förvaltning.

Anf. 12 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Min fråga är egentligen vilka uppgifter som saknas i dag, till exempel hos SCB. Jag vet inte om man i näringslivet är så väldigt intresserad av att veta vilka människor som bor i vilka lägenheter i Stockholm, i Storuman eller i Skåne för att kunna planera sitt eget marknadsinträde eller sina egna satsningar på olika produkter.

Anf. 13 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag glömde att svara på frågan om Finansinspektionen. Eftersom jag är ledamot i Finansinspektionens styrelse vill jag tacka för omtanken om Finansinspektionen. Finansinspektionen har i ett första skede redan fått mer pengar, men eftersom Finansinspektionens arbetsuppgifter kommer att förändras är det viktigt att vi, innan Finansinspektionen får ytterligare medel, gör klart vad det är som behövs och hur mycket pengar som i så fall krävs för detta. Att vi behöver en förstärkt finansinspektion är vi helt överens om.

Anf. 14 OLLE SANDAHL (kd):

Herr talman! Carin Lundberg uppehåller sig kring jullitteraturen och hänvisar till *Kanslern*, som jag vill minnas är på 1 028 sidor. Det finns en risk att det finns en annan litteratur som kommer att få ännu fler sidor, nämligen pressklippshögen rörande skandaler i finansvärlden. Omtanken från vårt partis sida gäller inte i första hand Finansinspektionen i sig utan dem som drabbas av finansskandalerna.

Det är ju gott att det finns en utredning, Carin Lundberg hänvisar till den, rörande Finansinspektionens framtid. Men det innebär inte att man inte behöver ha någon åsikt i frågan rent principiellt. Behöver Finansinspektionen stärkas i sin roll? Kan den typ av finansiering som vi föreslår som en lösning på de problem vi ser vara en god väg, alltså att låta instituten betala och inte skattebetalarna? Det fungerar ju bra i Storbritannien. Eller är det något fel på den funktionen där? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 15 CARIN LUNDBERG (s):

Herr talman! Vi är helt överens om att Finansinspektionen behöver ha förstärkning, och också om att deras arbetsområde kommer att utvidgas.

Vi är också helt överens om att kampen mot den ekonomiska brottsligheten, där också finansskandaler finns, till exempel insiderbrott, måste förstärkas. Därför är det också glädjande att finansministern och Finansdepartementet håller på med olika åtgärder för att just kunna förstärka möjligheterna på den sidan. Det gäller ju att vi ska behålla människornas förtroende för rättssäkerheten. Man ska bli riktigt behandlad, och de ekonomiska bovarna ska inte komma undan.

När det gäller den konkreta frågan har vi nu en utredare som sitter och tittar på det här. Då måste han också få titta på vilka uppgifter som kan komma och vilka resurser som kan behövas. I det ingår också avgifterna.

Anf. 16 OLLE SANDAHL (kd):

Herr talman! Jag kan konkludera att vi i alla fall har en samsyn omkring behovet av att sluta upp kring de värdegrunder och den ärlighet som vi på något sätt ändå tycker ska karakterisera även finansvärlden.

Anf. 17 CARIN LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag kan bara instämma. Det här är ett mycket viktigt område, där jag för min personliga del har tyckt att det alltid har känts som att vi som lagstiftare har varit steget efter när det gäller kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Jag tycker att en förstärkt finansinspektion är ett steg på väg.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

10 § Allmänna bidrag till kommuner

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2002/03:FiU3

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (prop. 2002/03:1 delvis).

Anf. 18 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! Sverige är ett fantastiskt land, ett bra land som kan bättre. För att vi ska lyckas utveckla det relativa välstånd som vi har krävs god hushållning och bättre förutsättningar för tillväxt. Det är en inställning som genomsyrar det moderata budgetalternativet.

Ett av våra förslag med anledning av detta betänkande, ett förslag som vi har upprepat år efter år, är att en översyn ska göras av uppgiftsfördelningen mellan stat och kommun, det civila samhället och gemenskaperna. Vår utgångspunkt är att den kommunala verksamheten bör koncentreras till de viktigaste uppgifterna för respektive kommun, de så kallade kärnuppgifterna.

Det finns behov av avregleringar och förändrade ansvarsförhållanden mellan stat och kommun, och vi är inte ensamma om denna uppfattning. Under hösten har sju ledande socialdemokratiska företrädare på DN debatt instämt. De har skrivit: ”Den som beslutar om en utgift ska också

betala. Följs inte denna logiska princip för samhällsbyggandet leder det till ett allvarligt systemfel och ekonomisk instabilitet.” De skriver också: ”För vår del är det uppenbart att det är dags att vi tar en rejäl funderare över samspelet mellan staten och kommunerna. Den nuvarande ordningen håller inte längre.”

Jag kan bara instämma. Betydelsen av en översyn kan inte nog understrykas. Det borde vid det här laget stå klart även för den majoritet i riksdagen som regeringen förlitar sig på och som i tidigare sammanhang alltid har gått emot det förslag som vi har lagt fram.

Jag kommer själv från ett län där exemplen förskräcker. Jag ska nöja mig med *ett* exempel: Hallstahammars kommun och Hollyhammaräventyret. Kommunen bestämde sig för att man skulle starta, driva och arbeta för norra Europas största TV-studio. Det slutade med en ekonomisk baksmälla som kommuninvånarna nu har att betala för.

Nu ryktas det om att det ska tillsättas en utredning. Det är ett rykte. Jag hoppas att det ryktet är sant, och jag hoppas att den socialdemokratiska företrädaren i dagens debatt klargör om en sådan utredning kommer att tillsättas. Vilka former den får och vilket utrymme för deltagande det ger för de övriga politiska partierna i Sveriges riksdag får vi väl diskutera då. Jag förutsätter ändå att det blir någon form av förhandling.

Herr talman! Det finns all anledning att vara bekymrad över utvecklingen inom kommunsektorn. Utvecklingen visar på kraftiga skattehöjningar i många primärkommuner och landsting. I regeringens budget talar man om 25 öres skattehöjningar. Nu visar utvecklingen på ca 65 öres skattehöjningar. Det är bara att konstatera, och för egen del anser jag att detta är negativt. Det påverkar både hushållens ekonomi och samhällsekonomin negativt.

Låt mig också konstatera att huvuddelen av våra förslag till skattesänkningar påverkar den kommunala ekonomin direkt – liksom flera av våra förslag till förändringar i statsbudgeten. För detta kompenseras kommunerna fullt ut inom ramen för statsbidragssystemet. Enbart som kompensation för våra skatteförslag tillförs kommunsektorn 71,2 miljarder kronor 2003 och 74,9 miljarder 2004. Med våra förslag minskar bidragsberoendet i kommunerna. Den ökade flexibilitet som våra förslag om avregleringar leder till gör att resurserna kan utnyttjas bättre. Detta minskar behovet av statsbidrag och gör det möjligt att begränsa dessa.

En stor fråga i det här betänkandet är också det kommunala utjämningsystemet. Vi har än en gång lagt fram förslag om att det kommunala utjämningsystemet ska ersättas med ett statligt utjämningsystem. Systemet ska tydligt belöna tillväxt och kostnadseffektivitet samtidigt som det ska ge goda förutsättningar för alla kommuner med otillräcklig skattekraft att fullgöra sina uppgifter.

Vi anser således att det behövs ett utjämningsystem för kommuner och landsting och att detta ska vara en statlig fråga. Ingen kommun ska behöva höja skatten för att betala för andra kommuners ansvarsområden och uppgifter. Dagens utjämningsystem har direkt skadliga effekter för samhällsekonomin. Kommuner med hög förvärvsfrekvens straffas. Kommuner där nya jobb skapas straffas. Kommuner som kommer in i en negativ utvecklingsspiral får inte högre intäkter även om kommunerna anstränger sig för att vända utvecklingen.

Visserligen sitter det en utredning och diskuterar det här. Men min fråga till tillskyndarna av det nuvarande systemet blir: Hur länge tror ni att nuvarande system kommer att hålla? Är det inte dags att ifrågasätta grunderna? Vi har andra förslag som vi också redovisar som påverkar den kommunala verksamheten. Dit hör förslaget om nationell skolpeng och en nationell hälsoförsäkring.

Sammantaget lägger Moderata samlingspartiet fram en serie förslag som i positiv mening påverkar möjligheterna både för kommuner, landsting och för kommuninvånarna.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation 6 under punkt 6.

Anf. 19 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Givetvis står vi i Folkpartiet bakom samtliga våra reservationer i det här ärendet, men för tids vinnande – jag tror att det kan vara populärt en dag som denna – nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1.

Folkpartiet är normalt sett kritiskt till specialdestinerade bidrag till landsting och kommuner, men det finns tillfällen då sådana bidrag kan vara motiverade. Det finns i Sverige i dag en enda pågående epidemi av en dödlig sjukdom, och det är hiv och aids. Framför allt är det med utgångspunkt i vad det innebär för en person att bli smittad och vad det innebär för hennes familj, anhöriga och vänner som det är viktigt att det bedrivs ett hivpreventivt arbete. Dessutom är ett hivpreventivt arbete motiverat av att hivepidemin tar stora resurser i anspråk från sjukvården, mänskligt, ekonomiskt och på andra sätt.

Därför tycker vi i Folkpartiet att det är glädjande att majoriteten i utskottet anser att det även under år 2003 ska bedrivs hivpreventivt arbete också i de tre storstadsregionerna, och inte enbart i övriga landet. Särskilt glädjande är detta med tanke på att det är i de tre storstadsregionerna som det största antalet konstaterade fall av hiv och aids finns, och det är också där vi kan se att antalet nyupptäckta fall är störst.

Däremot tycker vi att det är förvånande att utskottsmajoriteten beskriver åtgärderna som tillfälliga. Allt vi känner till talar för att vi under överskådlig tid måste satsa på ett hivpreventivt arbete även i storstadsregionerna. Det är viktigt för såväl landsting som kommuner och frivilligorganisationer att de kan planera sitt hivpreventiva arbete på lång sikt och att de kan göra det under kända ekonomiska förutsättningar. Det är viktigt att riksdagen markerar att bidragen till hivpreventivt arbete i storstadsregionerna kommer att finnas kvar även i framtiden. Det är angeläget att vi stöttar ett arbete som är viktigt och som hittills i stor utsträckning har varit framgångsrikt, särskilt om vi ser det i ett internationellt perspektiv.

Införandet av maxtaxor inom barnomsorg och äldreomsorg byggde på i grunden riktiga principer. Man kan ha kritiska synpunkter på vem som tog dessa beslut och hur de genomfördes, men principerna var i grunden riktiga.

För många människor är barnomsorg, förskola och äldreomsorg något av det viktigaste som en kommun kan ägna sig åt. Tillsammans med skola och socialtjänst utgör detta kommunernas kärnverksamhet. En hög kvalitet när det gäller dessa verksamheter är något som de flesta männi-

skor i Sverige känner starkt för. Därför är det oroande när kommunpolitiker från olika partier, olika block, påstår att man inte har kompenserats fullt ut för de kostnader som kommunerna har tagit på sig när det gäller maxtaxorna inom barnomsorg, förskola och äldreomsorg. Framför allt inom kommuner med sämre ekonomi kan maxtaxereformerna innebära att kvaliteten på verksamheten försämras, om man inte kompenseras fullt ut. Det behöver inte gälla bara inom förskola och äldreomsorg. I de kommuner som lojalt ställer upp på maxtaxereformen och försöker genomföra dess intentioner kan det i stället vara människor som är i behov av socialtjänst eller missbrukarvård som drabbas därför att de ekonomiska resurserna inte räcker till.

För Folkpartiets del är det viktigt att vi utvärderar maxtaxereformen och ser till att kommunerna ersätts på rätt nivå. Det är också viktigt att utvärdera om maxtaxereformen på något sätt har påverkat kvaliteten inom barnomsorg, förskola och äldreomsorg.

Friheten för den som är långvarigt socialbidragsberoende är starkt begränsad på en rad områden. Det är ett gemensamt ansvar för stat och kommun att hjälpa människor ur den fattigdomsfälla som det innebär att vara långvarigt socialbidragsberoende. Därför vill Folkpartiet utreda hur stor del av kostnaderna för socialbidrag som är direkt beroende av arbetslöshet. Det är kunskaper som vi behöver för att utveckla metoder och åtgärder som hjälper människor att gå från bidrag till att kunna försörja sig själva.

För den enskilde medborgarens välfärd är det av avgörande vikt hur landets kommuner klarar sitt uppdrag. Barnomsorg, skola, socialtjänst och äldreomsorg är i huvudsak ett kommunalt ansvar. Men kommuner ser olika ut. Faktorer som skattekraft, åldersstruktur och sociala förhållanden bestämmer mycket av en kommuns ekonomi. Det får inte vara beroende enbart av den egna kommunens ekonomi om den enskilde medborgaren har tillgång till det som vi betraktar som grundläggande välfärd. Därför är Folkpartiet för ett kommunalt inkomst- och skatteutjämningsystem.

Däremot måste det nuvarande inkomst- och skatteutjämningsystemet reformeras. Det straffar kommuner som har tillväxt och som satsar på till exempel bostadsbyggande. Dessutom är det ett system som inte är tillräckligt tydligt. Det kan vara svårt för många kommuner att förutsäga utfallet av utjämningsystemet från år till år.

Från Folkpartiets sida vill vi se ett mer renodlat system än dagens. Vi vill ha ett system som inte hämmar tillväxt och bostadsbyggande. Vi tycker att de direktiv som har givits till Kommittén om översyn av inkomst- och skatteutjämningsystemet därför är alltför begränsade. De bör kompletteras med det som har framförts här och med det som finns i motioner till både finansutskottet och bostadsutskottet. Vi vill också utreda utjämningsystemet och om man kan tänka sig ett utjämningsystem som i sin helhet är ett statligt ansvar.

I korthet vill Folkpartiet i riksdagen driva en politik som ger kommunerna möjlighet att bedriva en tillväxtfrämjande verksamhet utifrån de principer som det kommunala självstyret innebär, väl medvetna om att staten inte på ett orättfärdigt sätt övervältrar kostnader på dem.

Anf. 20 OLLE SANDAHL (kd):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till reservation 4 under punkt 5.

En betydande del av svenskens livskvalitet är den trygghet och service som kommunsektorn kan bidra med. Kommunerna och landstingen står för de verkligt viktiga välfärdstjänsterna barnomsorg, hemsjukvård, primärvård, specialistvård, tandvård, äldreomsorg, rehabilitering, utbildning och mycket mera. Detta är tjänster som för många är helt avgörande för liv, hälsa och välbefinnande. Kommuner och landsting är oundgängliga verktyg i välfärdssamhället.

Kommunsektorn är inte bara avgörande i sin roll som producent utan helt enkelt på grund av sin storlek och dominans på arbetsmarknaden. Den är Sveriges i särklass största arbetsgivare. Den avgör därmed också i sin roll som arbetsgivare tillvaron för mängder av anställda och deras familjer. Så det är ingen överdrift att säga att kommunsektorn är en nyckelfaktor för välbefinnande i Sverige.

I ett samhälle som Sverige, där de flesta partier har samsyn kring värdet av lika rätt till vård och utbildning och samsyn kring betydelsen av jämställdhet, borde kommunsektorn vara ett föredöme och närma sig idealet. Men ändå är det inte så. Tvärtom.

Kommunsektorn tycks mera spela rollen av jumbo, av att vara sämst i klassen. Lönerna är låga. Jämställdheten är klen. Sjukfrånvaron är hög. Inflytandet över arbete och arbetstider är litet. Pensionsavgångarna är tidiga. Avhoppet är många. Mer än varannan lärare säger i enkäter att de vill byta jobb. Var fjärde elev lämnar skolan utan godkänd kurs. Äldreomsorgen visar upprepade kvalitetsbrister – allt ifrån undernäring eller utebliven diagnos till oetisk behandling. Vårdköerna är orimligt långa. Barngrupperna blir allt större. Antalet vårdplatser har skurits ned från 58 000 år 1992 till 32 000 år 2000. Studier visar att förtroendet för äldreomsorgen har blivit allt lägre. Listan kan göra än längre – alltför lång.

Nu är det inte statens uppgift att utföra, men väl att stödja och delvis finansiera, den kommunala verksamheten och att skapa förutsättningar för kommuner och landsting. Men staten tvångsstyr med innehållna, återtagna eller öronmärkta bidrag. Kommunerna har på senare år använts som någon form av buffert. Det som kallas ökade bidrag har i stället, sett som netto, de facto varit ett minskat statsstöd. Det framgår bland annat av Landstingsförbundets och Kommunförbundets analyser. Enligt Svenska Kommunförbundet är indragningarna 16 miljarder i fast penningvärde sedan 1993.

Vi kristdemokrater bedömer att en avgörande orsak till kommunsektorns trångmål är att den faktiskt är underfinansierad. Vi menar att det fordras större ekonomiska resurser för att kommuner och landsting ska kunna klara sina uppgifter. Det ska ske i paritet med våra intentioner för Sverige som välfärdsnation. Landstingen behöver mer resurser för de allt äldre som behöver alltmer av framgångsrikare och allt dyrare behandlingar. Ett exempel på detta är att på en ortopedklinik var hälften av de opererade över 80 år. Det behövs mer personal och fler vårdplatser. Vårdkostnaderna bedöms öka med 0,7–0,8 % per år medan befolkningen ökar med 0,1 %

Om kommunerna ska *kunna* ta ansvar för sin verksamhet måste de också *få* ta ansvar för sin verksamhet. Det betyder att det finansiella stödet bör vara obundet och utan öronmärke. Kommunernas och lands-

tingens förtroendevalda politiker är bäst skickade att planera just sin verksamhet. Den kommunala självstyrelsen och den subsidiära principen utgår ifrån den här verkligheten.

På kort sikt är det nödvändigt att öka det statliga stödet, annars finns ingen chans att tillgodose befolkningens behov. Det har regeringen också klokt nog insett. Vi menar dock att det behövs ytterligare ett antal miljarder nu i akutskedet. På lite längre sikt är den viktigaste finansieringsgrunden inte allt större statsbidrag, det vill säga att utgiftsområdet växer sig allt större som andel av statsbudgeten. Den avgörande faktorn är tillväxt i den svenska ekonomin. Skattebasen måste växa.

En politik som underlättar för och instituerar en expansiv ekonomi är det avgörande statliga bidraget till kommunsektorn på sikt. Då får sektorn sin egen trygga långsiktiga skattebas. Det gäller, som vi kristdemokrater brukar påpeka, inte bara att fördela kakan, vilket är nog så viktigt, utan också att få den att växa. Här finns många olika insatser att föreslå. Det gör vi också i våra motioner över hela fältet av utgiftsområden. Det handlar om utbildning, forskning, regelverket för företag, skatter, jämställdhet, kommunikationer, rehabiliteringsinsatser med mera.

Herr talman! Av det sagda inses lätt att vi menar att kommunernas resurser måste stärkas. Regeringen föreslår en förstärkning. Det är bra, men den är otillräcklig. Vi vill tillföra ytterligare 3 ½ miljarder kronor över tvåårsperioden i generella bidrag. Vi vill behålla regeringens så kallade tillgänglighetspengar på 1,25 miljarder men ta bort öronmärket. Denna finansiering är fortfarande otillräcklig för vården, skolan och andra kommunala behov. Men det är ett uppehållande steg på vägen mot en acceptabel nivå på vår kommunala välfärdsproduktion. Här är det uppenbart att vi tills vidare i överförd mening får låta läkarens motto gälla: Trösta, lindra och om möjligt bota.

Anf. 21 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! En politisk verksamhet är uppbyggd på ett signalsystem. Det är inte bara de formella sammanträdena som styr. Det är också aktörernas agerande på den politiska marknaden som är styrande. Därför är det viktigt att rätt signaler ges.

Utifrån ett befolkningsperspektiv är basen i den svenska demokratin kommunerna och deras ansvarsområden. Det är där närheten till beslutsfattarna finns, det är där det direkta ansvaret kan utkrävas och det är där insikten i verksamheten finns. Den nivån blir alltmer satt under förmyndare. Den nivån framstår alltmer som ett marionettstyre. Den nivåns förmåga att sköta sina angelägenheter undergrävs alltmer av beslut här i riksdagen. Det är inte acceptabelt.

Det kommunala självstyret är grundlagsfäst. Det är ett välförankrat system som är unikt för Sverige. Det är dessutom ett system som rätt utövat är överlägset flertalet andra demokratiska system.

Vi har under hösten fått signaler om oförrätter som sker eller håller på att ske inom Kommun-Sverige. En sådan signal är att sex tunga kommunalråd, några av dem socialdemokratiska med direkt förankring i Kommunförbundet, i helgen gick till angrepp mot den misstro som staten visar mot kommunerna i skolfrågor. En annan signal kommer från de socialdemokratiska kommunalråden i Västerås och Örebro som för ett par veckor sedan uttalade sin misstro mot att staten på område efter om-

råde lastar över ansvaret på kommunerna utan att sända med pengar. Finansieringsprincipen har alltså satts ur spel. Det innebär givetvis att kommunernas förmåga att fullgöra sina skyldigheter blir allt sämre.

I helgen kom Frälsningsarméns uttalande om att man inte klarar det ökade tryck man har på sin hjälpverksamhet under juletid. Antalet behövande, det vill säga barn och ensamstående, vid juletid har ökat med 500 % den senaste tioårsperioden. Frälsningsarmén säger med rätta att man inte kan ta över samhällets ansvar.

Den här beskrivningen beträffande statens oförmåga att ge kommun- och landstingspolitiker det ansvar de är mycket väl lämpade att ta kan göras längre. Jag kan också nämna kommunalråden i Göteborg och Malmö och deras agerande under hösten på debattsidorna.

Mitt besked är alltså: Lita på varandra! Ge varandra rätt förutsättningar och se samhället utifrån ett befolkningsperspektiv!

Om vi gör det har vi också lagt grunden för ett samhälle som utgår från människan, inte från systemet. Det är endast ett system som bejakar underifrånperspektivet som kan nå de goda resultaten.

Herr talman! Intäkterna inom kommun- och landstingssektor har en svag utveckling, och kostnaderna fortsätter att öka i oförminskad takt. En av effekterna av den utvecklingen är nästa års skattechöjning som är den största skattechöjningen inom kommunsektorn på 25 år. Höjningen är i snitt på 67 öre, men det finns kommuner som har skattechöjningar på 2 kr. Till detta kommer taxehöjningar såväl för den enskilde som för kommunen.

Samtidigt konstaterar landets kommuner att statsbidragen urholkats med 14 miljarder kronor den senaste tioårsperioden. Ser man statens beräknade tillskott till kommunsektorn under perioden 1992 fram till 2005 i 2001 års priser, kan vi konstatera att nivåhöjningen är 24 miljarder kronor enligt Kommunförbundets bedömning. Indragningarna från staten under samma period är 26 miljarder. Det är alltså ett negativt tillskott. Statens värdeurholkning under den här perioden är alltså 16 miljarder kronor. Hur har då detta påverkat kommunerna?

Ja, vi kan konstatera att nedskärningarna inom kommun- och landstingssektor började för tio år sedan. Vi kan också konstatera att den personal som fanns inom den här sektorn då var sjukskriven i mindre grad, och alltså friskare, än andra på arbetsmarknaden. Det här visar att förändringar av det slag som nu skett under den gångna tioårsperioden måste präglas av en helhetssyn på hur samhället är uppbyggt och förväntas fungera. De gångna tio åren visar att helhetssynen har saknats. Nu är det kommun- och landstingspolitikernas uppgift att städa upp efter de här misstagen. Det städarbetet är inte enkelt.

Utsikterna för de närmaste årens samhällsekonomiska utveckling ter sig allt sämre i dag. Den konjunkturförstärkning som skulle komma under hösten har uteblivit och väntas först nästa höst.

Kommuner och landsting har alltså att kämpa mot såväl en sämre konjunktur som en urholkning av statsbidragen. Trots den situationen går regeringen in på område efter område och ger kommunerna detaljdirektiv som inte är fullt ut finansierade. Det är självklart att våra kommun- och landstingspolitiker känner uppgivenhet.

Herr talman! Det är sällan man, generellt sett, hör tydligt beröm för verksamheter inom vård, skola och omsorg. Det är givet att mycket av

orsakerna till detta är bristen på resurser. Betydelsen av tillväxten i samhället kan därför inte nog betonas. Den är helt avgörande även för kommunernas ekonomiska tillväxt. Regeringens och kommunledningars kontakter med, syn på och stimulans av småföretag och industrier är därför oerhört viktiga. Här måste regeringen ompröva den politik den hittills fört, så att tillväxten i samhället stimuleras än mer.

Nu är det så att tillväxten i landet inte är jämnt fördelad. Förutsättningarna mellan landets kommuner och landsting är därför inte lika. Vissa kommuner har dubbelt så hög tillväxt som andra. Det här skapar spänningar mellan regioner och mellan kommuner. Bekymmer av det här slaget innebär svårigheter att klara välfärdssektorer som vård, skola och omsorg på lika villkor för alla. Det i kombination med att många kommuner har tappat och tappar befolkning visar att regeringens regionalpolitik har misslyckats.

Centerpartiet framstår i det här sammanhanget som en garant både för att kommuner som halkat efter inte glöms bort och för utjämningsystemet, men också för en modern regionalpolitik. Det räcker dock inte att kommunerna inom utjämningsystemet själva tar ett visst ansvar för varandra och för medborgarna. Här måste även staten känna och ta ett ansvar.

Detta ansvar innebär främst att alla ska ges lika villkor. Det gäller exempelvis infrastruktur såväl i form av järnvägar, flyg och vägar som i form av en väl fungerande telefoni. Det ska inte vara bredband med låg standard till 10 % av befolkningen utan bredband till 98 %, som en gång utlovades av näringsministern i denna kammare.

Kommunernas stora problem i framtiden ligger dels i utvecklingen av den kommunala skattebasen, dels i den stora striden för att behålla och helst också öka kvaliteten inom vård, skola och omsorg. Myndigförklarade kommun- och landstingspolitiker klarar det här om de släpps loss från de statliga styrningar som i dag gör dem till marionetter.

Det kommunala självstyret är en grundsten i vår demokrati, och den vill vi från Centerpartiet stärka och utveckla, inte som regeringen avveckla. Centerpartiet har i motioner lagt grunden till och visat vägen för en utveckling där såväl den nationella som den regionala och lokala nivån samverkar för att nå bästa möjliga verksamhet för och service till medborgarna. För att man ska kunna nå det målet fordras en helhetssyn i samhällsbyggandet. Centerpartiet har visat vägen för att åstadkomma den helhetssynen. Tyvärr saknar vi majoriteten i det arbetet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Centerpartiets reservationer nr 5 och nr 9.

Anf. 22 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till finansutskottets förslag till beslut och avslag på reservationerna. Jag vill också hälsa mina meddebattörer välkomna till den här debatten, som jag tycker ska bli intressant.

De svenska kommunerna har en mångsidig och omfattande verksamhet. Därför är det aldrig svårt att hitta sådant som är problem och bekymmer i den kommunala vardagen. Ändå kan problemen inte skymma att de anställda i våra kommuner och landsting utträttat ett mycket fint arbete i medborgarnas tjänst. Vare sig vi går till sjukvården, skolan, om-

sorgen om barn och gamla, insatserna för funktionshindrade, kulturarbetet, fritidsverksamheten eller annan kommunal verksamhet finner vi mycket av engagemang och mänsklig värme, mycket av kunskap och kompetens. Hur många andra länder finns det där kommunerna kan ge medborgarna en mer omfattande välfärd?

Vi kan också konstatera, trots vad en del har sagt här, att den ekonomiska situationen för kommunerna i stort sett har varit god under de senaste åren. Den kommunala sektorns inkomster består till två tredjedelar av skatteintäkter, och dessa har utvecklats förhållandevis starkt under perioden 2000–2002.

Vad sedan gäller statsbidraget till kommuner och landsting har nivån på detta höjts med 24 000 miljoner kronor jämfört med 1996. Under de tre åren 2000, 2001 och 2002 sker det en ökning av kommunernas intäkter med i genomsnitt 4,8 % per år. Både 2000 och 2001 visade kommunsektorn ett samlat positivt resultat.

Naturligtvis går försvagningen av den internationella konjunkturen inte Sverige spårlöst förbi, även om både tillväxten och utvecklingen på arbetsmarknaden hittills har varit förvånansvärt bra. För att ytterligare förstärka kommunernas ekonomi föreslår regeringen en förlängning med ett år av det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting som infördes 2002. Regeringen föreslår också att det fasta belopp om 200 kr som alla inkomsttagare betalar i statlig inkomstskatt ska utgöra en kommunal inkomstskatt ytterligare ett år. Detta innebär att resurserna till kommunsektorn ökar med 4 300 miljoner kronor under 2003.

Anslaget under budgetens utgiftsområde 25 omfattar merparten av statens utgifter för kommuner och landsting. Riksdagen har fastställt ramen till 68 487 miljoner kronor.

För att utveckla verksamheten och förbättra kvaliteten i skolan, vården och omsorgen krävs ytterligare resurser. Regeringen föreslår därför fortsatta satsningar på skolan, vården och omsorgen.

Den särskilda vårdsatsning som riksdagen tidigare beslutat om fullföljs under de kommande åren. Totalt handlar det om ett extra tillskott om 9 000 miljoner kronor som tillförs hälso- och sjukvården under perioden 2001–2004 för att förbättra primärvård, psykiatri och äldreomsorg. Det blir alltså ytterligare 2 000 miljoner under 2003. Under åren 2002–2004 tillförs landstingen 1 250 miljoner kronor per år för att öka tillgängligheten till sjukvården och minska väntetiderna i vården.

För att få fler lärare och kuratorer och mer annan personal i skolan tillförs 2 500 miljoner kronor under 2003. Satsningen på skolan ökar successivt för att år 2006 uppgå till 5 000 miljoner kronor, men det är också meningen att dessa pengar sedan ska gå in i det generella statsbidraget.

Tomas Högstrom! Moderaterna föreslår som vanligt stora skattesänkningar, men avigsidan av detta är att kommunerna till sist får mindre pengar för att trygga välfärden. Även om Moderaterna säger att de kompenserar för skattebortfallet blir ändå nettoeffekten för kommunerna att de förlorar ca 6 100 miljoner kronor. Därtill kommer att Moderaterna avvisar såväl förslaget om tillfälligt sysselsättningsstöd som bidraget till särskilda insatser i kommuner och landsting. Utskottet avvisar bestämt en sådan politik. Det som förvånar är att övriga borgerliga partier inte tar

avstånd mycket mera kraftfullt. Jag tycker att Olle Sandahl här har saker att tänka på.

Men tyvärr rör sig Folkpartiet åt samma håll och föreslår en minskning av statsbidraget till kommunerna med 2 400 miljoner kronor. Folkpartiet påstår att kommunala koncernbildningar leder till att så stora skatteintäkter undandras från staten. Utskottet delar inte motionärernas syn på kommunala koncerner. Kommunala bolag ska givetvis behandlas på samma sätt som privata bolag.

Jag måste fråga på vilket sätt Folkpartiet vill minska statsbidraget. Förra året ville ni dra in 1 000 miljoner, och i år är det alltså 2 400 miljoner. Jag vill fråga om avdraget från det generella statsbidraget ska göras för alla kommuner, oavsett om de har sådana här koncernbildningar eller inte.

Det fanns en tid när Centerpartiet månade om kommunerna och deras resurser, men även Centerpartiets förslag innebär en minskning av kommunernas resurser i jämförelse med budgetpropositionen eftersom Centerpartiet säger nej till det tillfälliga sysselsättningsstödet. Det innebär 3 000 miljoner kronor mindre till kommunerna. Utskottet avvisar denna försvagning av kommunernas ekonomi.

Jörgen Johansson sade ändå att Centern är en garant för utjämnings-systemet, och jag är tacksam för att det stämmer, särskilt som vi nu fått höra att Tomas Högström till och med ifrågasätter grunderna i utjämnings-systemet.

Riksdagen beslutade den 4 december om en ökning av ramen för utgiftsområde 25 med 456 miljoner kronor. Utskottet har tillstyrkt att grundavdraget höjs på sätt som föreslås i motion Fi230 av s, v och mp. Därigenom reduceras det kommunala skatteunderlaget, och för att kompensera kommunerna för detta föreslår vi i betänkandet att de tillförs 456 miljoner kronor. Enligt utskottets mening bör denna kompensation regleras över anslaget 48:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting.

I budgetpropositionen aviserar regeringen att man avser att betala ut högst 90 miljoner kronor för att förebygga hiv/aids i storstadsregionerna från anslaget 48:2 Bidrag till särskilda insatser i kommuner och landsting.

Utskottet anser att insatser som gjorts de senaste åren har utgjort ett viktigt inslag i kampen mot hiv/aids. Utskottet förutsätter att medlen fördelas med sikte på att uppnå bästa möjliga effekt. Jag måste säga att jag tycker att Gunnar Nordmark slår in öppna dörrar eftersom det finns 90 miljoner för hiv/aidsprevention som ska gå till storstadsregionerna.

Som jag nämnde tidigare kräver Moderaterna att det tillfälliga sysselsättningsstödet ska avskaffas. I utskottet anser vi att stödet gör det möjligt att stärka kvaliteten i den kommunala verksamheten och upprätthålla sysselsättningen samt tidigare lägga planerade nyanställningar. Därigenom motverkas en ökning av arbetslösheten samtidigt som verksamheten stärks inom sektorer som har stor betydelse för välfärden.

Fyra reservationer handlar om inkomst- och kostnadsutjämnings-systemet.

- Moderaterna anser att det kommunala utjämnings-systemet ska avskaffas, och nu ifrågasätter man också grunderna.

- Folkpartiet anser att systemet behöver renodlas.
- Kristdemokraterna är emot att utjämningen är inomkommunal.
- Centerpartiet anser att det är viktigt att försvara grunderna i systemet men talar om att en viss del ska föras över till den statliga regionalpolitiken.

Det är fyra partier med fyra vitt skilda uppfattningar. Före valet försökte ni så gott ni kunde täcka över de här skillnaderna, men det gick ju dåligt redan då.

Det kommunala utjämningsystemet syftar till att utjämna de kommunala förutsättningarna för skola, vård, äldreomsorg, infrastruktur och mycket annat. Systemet ska så långt som möjligt kompensera för strukturella skillnader och utjämna välfärdsskillnader mellan kommunerna. Denna utjämning motiveras av rättviseskäl och nationell solidaritet.

En bra utbildning och trygga uppväxtvillkor för alla barn och ungdomar är viktiga för tillväxt och framåtskridande, och detta bör alla kommuner kunna erbjuda sina medborgare. Men vi vet ju att landets kommuner och landsting från början har mycket olika förutsättningar att ge sina medborgare en bra kommunal service. Därför är ett kommunalt utjämningsystem en förutsättning för reell självstyrelse också i kommuner och landsting med svag ekonomi.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat förslag om utjämningsystemet där vi pekar på att det är förenligt med den kommunala självstyrelsen, och för många kommuner med låg skattekraft är det här en förutsättning, som jag just sade, för att den kommunala självstyrelsen ska fungera. Det är inte aktuellt att ompröva de grundläggande principerna för det nuvarande systemet som har ett brett stöd i både den kommunala världen och riksdagen. Så sent som för ett år sedan hade vi en stark majoritet för stödet här i riksdagen.

Regeringen tillsatte i september, precis som har sagts här, en parlamentarisk kommitté vars främsta syfte är att se över målen för kostnadsutjämningen och att de uppnås, och att föreslå förändringar som kan behövas. Kommittén ska också analysera hur kommuner och landsting med kraftig befolkningsminskning ska ges likvärdiga förutsättningar att tillhandahålla vård, omsorg och utbildning. Man ska också undersöka och lämna förslag till hantering av de eftersläpningseffekter som uppstår i vissa kommuner med kraftig befolkningsökning. De grundläggande principerna som systemet bygger på ska dock ligga fast, det vill säga en långtgående utjämning för strukturella kostnadsskillnader och för skillnader i skattekraft. Uppdraget ska redovisas i oktober 2003.

Utskottet ser ingen anledning att föregripa det pågående utredningsarbetet och avstyrker motionerna även av detta skäl.

Anf. 23 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Sonia pratade om Centerpartiets politik. Jag vill garantera att Centerpartiet mår om kommunerna och verkligen har lagt ett förslag som har en helhetssyn på hur man ska kunna bredda skattebasen och på det viset stärka den kommunala ekonomin.

Jag förmodar att Sonia inte har undgått den debatt som har varit under hösten där en mängd kommunalråd från Socialdemokraterna har uttalat

sina synpunkter på finansieringsprincipen, alltså den princip som regeringen har kommit överens med Kommun- och Landstingsförbunden om ska gälla. De ansvarsområden som förs över till kommuner och landsting ska också vara finansierade. Så är det ju inte i dag, och det är därför som artiklarna har kommit upp.

Jag skulle vilja fråga: Hur ser Sonia på det här förhållandet, att partikamraterna runtom i landet revolterar mot den förda politiken?

Anf. 24 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, Jörgen Johansson, de revolterar inte, men de diskuterar. Det tycker jag är skillnad. Vi har en fortgående debatt i vårt parti, både om kommunernas situation och om landets situation. Det är ju så att de 289 kommunerna – efter årsskiftet är vi 290 kommuner – är landet Sverige. Vi har ett väldigt nära samband.

Vad gäller finansieringsprincipen vill jag gärna hänvisa till utskottets betänkande, s. 10 och 11. Där framgår verkligen alla de olika regleringar som sker genom finansieringsprincipen och andra saker som påverkar skatteunderlaget och reglering av det generella statsbidraget. Det pågår, och det är en ständig diskussion mellan Kommun- och Landstingsförbunden och staten genom regeringens representanter i de här frågorna.

Sedan är det klart att det inte alltid är så att den ena parten får exakt den avvägningen, men vi har särskilt sagt, exempelvis vad gäller maxtaxan i barnomsorgen eller äldreomsorgen, att skulle det när man gör en uppföljning visa sig att det har kommit för lite pengar, ja, då kommer regeringen att kompensera för det. Det är den diskussionen man har med Kommunförbundet.

Anf. 25 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Det var ett positivt besked att kommunerna kommer att bli kompenserade för underskotten. Vi hör ju signaler utifrån kommunerna, exempelvis Trosa kommun som räknar med att skicka faktura till regeringen för de underskott som finns. Jag tycker att det är positivt att man i alla fall klart uttalar att man kommer att täcka upp de underskott som kommuner och landsting har.

Anf. 26 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill då bara tillägga till Jörgen Johansson att det förutsätter att man är överens om att det här är just något som har med exempelvis maxtaxan i barnomsorgen att göra och att man kan påvisa det. Då är det sagt att det ska kompenseras.

Anf. 27 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Herr talman! För att citera ett populärt TV-program: Det är mycket nu.

Jag ska börja med det kommunala utjämningsystemet. Jag tyckte att jag var tydlig, och det har även mina andra borgerliga bröder varit, om att det i den här kammaren finns ett stort samförstånd om att vi behöver ett kommunalt utjämningsystem av ett antal skäl som vi har angivit. Däremot finns det kritik mot hur utjämningsystemet fungerar: det är tillväxthämmande, och det hindrar en del kommuner som skulle kunna gå bättre

genom den utformning det har. Det är kritik som finns även från socialdemokratiska kommunpolitiker. Jag tycker att det vore bra om vi kunde diskutera hur vi ska göra ett system, som de flesta av oss är angelägna om att bevara, bättre och mer välfungerande.

När det gäller hivpreventionen slår jag inte alls in öppna dörrar. De här pengarna betecknas fortfarande av utskottsmajoriteten som ett tillfälligt bidrag. Från Folkpartiets sida anser vi att det här är ett arbete som måste bedrivas långsiktigt, och det vore bra om vi i dag kunde få besked om majoriteten avser att göra det här bidraget långsiktigt, att permanenta det.

Kommunala bolag tycker vi ska fungera enligt samma etiska principer som privata bolag. Vi tycker att det är stötande när man ägnar sig åt koncernbildningar vars huvudsakliga uppgift är att ägna sig åt en form av avancerad skatteplanering. Det ska inte en kommun ägna sig åt.

Anf. 28 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tar det sista först. Det måste ändå vara så att skattelagstiftningen ska gälla även för kommunerna. De kommunala bolagen följer samma regler som de privata bolagen. Det är lite anmärkningsvärt att Folkpartiet vill bestraffa kommunerna och dessutom dra av på det generella statsbidraget när man följer de regler som finns.

Vi diskuterar verkligen utjämningsystemet. Jag kan lova Gunnar Nordmark att jag har gjort det många gånger. Det sitter också en parlamentarisk utredning och jobbar med det här, och jag förutsätter att den är lyhörd och lyssnar på och tar till sig även sådant som vi säger här i dag och de förslag som har lagts fram. I september nästa år kommer utredningens förslag, och sedan går det ut på remiss, och vi får då ta ställning. Där ska man just titta på de saker som finns, exempelvis vad gäller kostnadsutjämning som inte stämmer och de kommuner som har befolkningsminskning. Man ska också titta på kommuner där det är tillväxt och man har stor befolkningstillväxt: Finns det saker som gör att man behöver underlätta?

Men jag måste motsäga Gunnar Nordmark. Vi hörde ju Tomas Högröm säga att han till och med ifrågasatte grunderna, och det har inte gjorts tidigare. Jag tycker att ni behöver vara lite uppmärksamma inom den borgerliga sidan.

Anf. 29 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Herr talman! Jag kan än en gång konstatera att det åtminstone i den här kammaren finns en bred enighet om vikten av ett kommunalt utjämningsystem. Däremot kan man diskutera hur det fungerar. Vi tycker att det hade varit bra med utökade direktiv eftersom det finns en omfattande kritik i kommunerna mot detta.

Det finns förvisso en lagstiftning som tillåter kommunala bolag, men allt som är tillåtet kanske inte är lämpligt eller etiskt och moraliskt försvarbart.

Anf. 30 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag fortsätter att hävda att om privata såväl som kommunala bolag följer skattelagstiftningen är det svårt att rikta kritik mot dem.

Anf. 31 OLLE SANDAHL (kd) replik:

Herr talman! Sonia Karlsson är förvånad över att vi bland de borgerliga partierna inte har samma partiprogram och samma uppfattning i alla frågor. Jag är inte särskilt förvånad över det. Jag är i så fall mer förvånad över att det inom det socialdemokratiska partiet tycks finnas olika uppfattningar till exempel om den kommunala självstyrelsen.

Det efterlyses att jag ska ta avstånd från andra partiers ståndpunkter. Det kan väl hända att jag då och då också gör det. Jag försöker hjälpa till att hålla ihop vårt parti när det gäller synpunkterna på de olika nivåerna, och jag vill säga att i fråga om den kommunala självstyrelsen och det kommunala utjämnningssystemet är Kristdemokraterna överens. Det gäller oavsett om man företräder staten, kommunerna eller landstingen. Det skulle vara skönt att inte längre behöva vara förvånad över att motsvarande samsyn inte tycks finnas inom alla partier.

När det gäller att hålla ihop inom en grupp partier tänker jag naturligtvis osökt på frågan om torskfiskestoppet. Alla lösningar blir ju förhandlingslösningar när man ingår i koalitioner. Om vi skulle hamna i en sådan situation är jag övertygad om att vi kunde reda upp det hela. Vår grundprincip är ju gemensam, nämligen vikten av den kommunala självstyrelsen och behovet av ett utjämnningssystem.

Anf. 32 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag ska kommentera torskfiskestoppet.

Olle Sandahls inledning gjorde mig lite bekymrad när han i början av sitt anförande nästan gav en eländesbeskrivning av verksamheten i kommunerna. I slutet blev det lite annorlunda. Jag hoppas att vi ändå kan se att det mesta är positivt. Att det sedan också finns problem som man måste åtgärda är en annan sak.

Vad gäller den kommunala självstyrelsen skulle det förvåna mig om man inte någon gång till och med bland kristdemokraterna diskuterar lite annorlunda i kommunkretsen än i riksdagen. Jag tycker att det är bra med en livaktig diskussion, det för frågor framåt.

Men självstyrelsen kan aldrig vara total. Det finns olika intressen, rättssäkerhet, krav på likabehandling, likartad tillgång till viss samhällsservice över hela landet och så vidare. Man kan inte säga att exakt så här ska det vara, utan gränserna är lite flytande beroende på samhällsutvecklingen. Därför diskuteras det också.

Anf. 33 OLLE SANDAHL (kd) replik:

Herr talman! Vi har likartad syn när det gäller betydelsen av en fortlöpande debatt, och jag tycker att det är en fördel att man för den mellan partier likväl som inom.

Anf. 34 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Sonia Karlsson har uttryckt en viss förvåning över att vi har ifrågasatt det kommunala utjämnningssystemet. Som jag också redovisade i det inlägg jag alldeles nyss hade konstaterar vi från Moderaternas sida att det behövs ett utjämnningssystem för kommuner och landsting, och att detta ska vara en statlig fråga. Vi är alltså inte beredda att acceptera en situation där en kommun ska behöva höja skatten för att betala för

andra kommuners ansvarsområden. Det står Sonia Karlsson och uttrycker förvåning över.

Det är ju konsekvensen av den moderata politiken och därmed också konsekvensen av de förslag som vi har lagt fram under en följd av år.

När det gäller de besparingar som vi ger lägger vi fram förslag om en tillväxtinriktad politik. Vi ger kompensation till kommunerna, men vi lägger också fram förslag till avregleringar och effektiviseringar samt möjliga besparingar, vilket i sin tur gör det möjligt för kommunerna att klara den situation som de befinner sig i. De får helt enkelt bättre och större utrymme. Våra förslag innebär de facto att staten går in och övertar tunga uppgifter som i dag åvilar kommunerna.

Det är förvånande att höra Sonia Karlsson konstatera att vi för en diskussion samtidigt som den kritik som levereras från ledande kommunala företrädare är så pass skarp, tydlig och distinkt.

Jag ställde en fråga ifall det blir någon utredning, alltså någon form av parlamentariskt sammansatt kommitté, som går igenom samspelet mellan staten och kommunerna. Det är precis det som de kommunala företrädarna efterlyser. Sonia Karlsson svarar att det inte är aktuellt med en utredning. Har jag uppfattat detta rätt? Jag vill påstå att det i allra högsta grad är aktuellt med en utredning med tanke på hur situationen är.

Anf. 35 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Nej, jag hade inte svarat på frågan. Det kommer givetvis att tillsättas en utredning under vintern, och det är inte hastigt påkommet. Jag satt själv i Kommundemokratikommittén som lämnade sitt förslag för ett par år sedan. Det fanns då några saker som kommittén inte behandlade just därför att det skulle tillsättas en utredning om ansvarsfördelningen mellan stat, kommuner och landsting. Detta har alltså diskuterats en tid. Man jobbar nu med direktiven, och utredningen kommer att tillsättas.

Sedan är jag fortfarande inte förvånad över vad Moderaterna tycker om utjämnningssystemet. Den frågan har jag debatterat i många år, och jag känner väl till vad man anser. Däremot säger Tomas Högström tydligt i dag att han vill ifrågasätta grunderna för utjämnningssystemet, vilket är en ändring. Till och med Folkpartiet säger nu att de inte vill ifrågasätta grunderna. Det var en nyhet från Tomas Högströms sida.

Anf. 36 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Om man går från ett kommunalt utjämnningssystem till ett statligt vill i alla fall jag beskriva det som att man ändrar på grunderna. Visst är det väl så. Till och med Sonia Karlsson kan väl tillstå att det är en naturlig konsekvens av de förslag vi har lagt fram.

Jag är glad att kunna konstatera att vi, efter att i många år ha drivit frågan om en översyn av uppgifterna för stat och kommun, äntligen har blivit bönhörda. Det är trevligt att Sonia Karlsson i dag så att säga väljer att gå oss till mötes när hon i debatterna under tidigare år konsekvent har yrkat avslag på det moderata förslaget.

Jag hoppas också att vi får möjlighet att påverka innehållet och beskrivningen av arbetsuppgifterna i den utredning som ska tillsättas för att se över förhållandena.

Anf. 37 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Att jag tidigare konsekvent skulle ha avslagit detta har jag faktiskt inget minne av. Frågan har inte varit uppe på det viset. Där-
emot har behovet av en utredning om ansvarsfördelning mellan stat och kommun diskuterats under en tid. Förhållandena förändras hela tiden, och man behöver därför se över dem.

Sedan vill jag kort kommentera det Tomas Högström säger om att kommunerna kommer att få mer pengar med moderaternas förslag. Det kommer de inte att få. Det blir 6 000 miljoner mindre, det blir 3 000 miljoner mindre i sysselsättningsstöd, och det blir heller inga särskilda insatser i kommuner och landsting.

När vi tittar på varför vi nu har stora skattehöjningar – som några nämnde tidigare – ser vi att exempelvis höjningen av landstingsskatten i Stockholm och Skåne slår igenom på grund av de stora underskott som tidigare borgerliga ledningar bär ansvaret för. Därför är man nu tvingad att höja skatten för att tappa till hålen. Det brukar tyvärr bli följden av stora skattesänkningar.

Anf. 38 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Kommuner och landsting är arenor där mycket viktiga delar av vår gemensamma välfärd och samhällsservice skapas. Vi kan konstatera att den ekonomiska utvecklingen under den gångna mandatperioden på de flesta områden visar på positiva förändringar, vilket Sonia Karlsson också var inne på. Den generella iakttagelsen gäller också för kommunsektorn. Det finns bekymmer och orosmoln för kommunsektorn under kommande år, det ska vi inte någonsin sticka under stol med. Jag ska också beröra dem. Men det är ändå viktigt att notera den mer långsiktiga utveckling som i väldigt många avseenden har varit positiv.

Avgörande för detta har inte minst varit de ökade skatteintäkterna till följd av att alltfler kommit i arbete och fått egna inkomster. Den öppna arbetslösheten är i dagsläget nere på en nivå runt 4 % eller strax under. Det är relativt lågt i ett europeiskt perspektiv.

I Vänsterpartiet är vi mycket bestämda i vår uppfattning att detta inte räcker som ambition. Arbetslösheten måste sänkas ytterligare. Det har dock alldeles tydligt gått i rätt riktning under senare år, och ansträngningarna att sänka den öppna arbetslösheten och öka sysselsättningsgraden måste fortsätta så att vi inom en rimlig tid kan nå de 80 % vi har satt som mål.

Vi kan till exempel lätt se att stora grupper invandrare fortfarande har betydande svårigheter att komma in på den svenska arbetsmarknaden och att arbetslösheten bland främst utomeuropeiska invandrare är fortsatt mycket hög. Den utveckling vi sett på arbetslöshets- och sysselsättningsområdet har varit mycket positiv för kommunsektorns utveckling, men det finns väldigt mycket mer att göra.

Det är Vänsterpartiets mening att i denna utmaning att få fler människor i arbete ligger en viktig del av svaret på frågan hur vi ska kunna klara av de långsiktiga välfärdsutmaningarna under kommande decennier. Dessa utmaningar finner vi som alla vet allra främst i kommunsektorn. Därför är det viktigt att fortsätta med uthålliga satsningar på kommuner och landsting.

Herr talman! Det är alltså i kommunernas och landstingens verksamhet som mycket av det vi kan kalla generell välfärd, samhällsservice och utbildning skapas. När vi i Vänstern trycker på vikten av att få fler i arbete är det naturligtvis för att det är viktigt för alla människor med arbete. Men det är också viktigt för att långsiktigt klara den generella välfärden och samtidigt satsa på att minska klyftorna i landet, att få med och på allvar integrera de stora invandrargrupperna i hela samhället och inte minst i arbetslivet och att se till att hela Sverige, alla kommuner, landsting och regioner, omfattas av en hållbar, uthållig tillväxt.

Under den gångna mandatperioden har rejäla satsningar beslutats och inletts för att återställa och förbättra situationen inom vård, skola och omsorg efter 90-talets mycket omfattande nedskärningar i samband med saneringspolitiken. De grupper och de verksamheter som hårdast fick känna av nedskärningarna har stått i fokus för oss i de samverkande partierna s, v och mp när det nu åter satsats på omfattande tillskott och förstärkningar. Därför har betydande belopp tillförts kommunsektorn under den gångna mandatperioden, och satsningarna fortsätter under den nu inledda mandatperioden.

Det är i ett sådant solidariskt perspektiv vi också måste se på inkomst- och kostnadsutjämnningssystemen. Dessa system har successivt utvecklats och förbättrats så att de på ett så bra sätt som möjligt ska bidra till att hela Sverige utvecklas och att olika kommuner och landsting ges någotsånär likvärdiga ekonomiska förutsättningar.

Men det finns alltid anledning att noga följa utvecklingen på detta område. Systemen har utretts tidigare med rapporter under 2000. Det sitter dessutom nu sedan 2001 en kommitté som ser över viktiga delar av systemen. I oktober 2003 ser vi fram emot att ta del av den utredningen. Vi får helt säkert anledning att fortsätta denna viktiga diskussion om den framtida utformningen av systemen.

Herr talman! Ibland framställer en del företrädare för den borgerliga sidan det som att utjämnningssystemet står i något slags motsatsförhållande till det kommunala självstyret. Det är en uppfattning som vi i Vänstern inte delar. Övergripande kan konstateras att både Lagrådet och konstitutionsutskottet vid granskningar inte funnit anledning att ompröva systemen ur konstitutionell synpunkt.

För oss i Vänstern är det också avgörande att systemet kan bidra till att ge möjlighet till jämförbara ekonomiska förutsättningar för välfärdstjänster åt människor oavsett bostadsort. Det måste finnas en balans mellan det grundlagsfästa kravet på kommunalt självstyre å ena sidan och garantier för likvärdiga förutsättningar och villkor för människor i olika delar av landet å andra sidan. Vi i Vänstern tycker att utjämnningssystemet i hög grad bidrar till denna balans.

Herr talman! Under en följd av år har riksdagen anvisat särskilda medel för hiv/aids-preventiva insatser i storstadsregionerna. Även i 2003 års budgetproposition aviseras att man har för avsikt att betala ut uppemot 90 miljoner för att förebygga hiv/aids. Det har varit av utomordentlig vikt att dessa medel funnits och att frivilligorganisationerna aktivt funnits med i arbetet för att nå ut till de människor det handlar om. Från Vänsterpartiets sida ser vi det som helt nödvändigt att detta arbete fortsätter. Vi kommer att arbeta för det. Vi har säkert anledning att återkomma till

diskussionen hur vi på bästa sätt organiserar ett uthålligt stöd till det hiv/aids-preventiva arbetet.

Herr talman! I anslaget 48:5 finns bidrag omfattande 1,25 miljarder kronor för år 2003 för att öka tillgängligheten i sjukvården. Det är en del av en överenskommelse mellan s, v och mp omfattande en treårig satsning om sammanlagt 3,75 miljarder kronor för åtgärder för att öka tillgängligheten till vården, vilket naturligtvis är utomordentligt angeläget. Den ökade tillgängligheten, som bland annat handlar om att korta köer och förbättra tillgängligheten i primärvården, ska självklart utformas så att den av riksdagen beslutade prioriteringsordningen inte rubbas. Det är viktigt, menar vi i Vänsterpartiet.

Herr talman! Jag har under detta anförande varit inne på vikten av att satsa beslutsamt på att minska arbetslösheten och aktivt få fler människor i arbete och att stimulera till rekryteringar inte minst ute i kommunerna. Vi i Vänsterpartiet är mycket tillfreds med att vi inom s, v och mp enats om satsningen på att förlänga sysselsättningsstödet med 3 miljarder kronor också för 2003. Vi är övertygade om att detta är nödvändiga och välkomna medel ute i de kommunala verksamheterna. Det är verkligt tuffa utmaningar som kommuner och landsting står inför när det gäller rekrytering och personalutveckling framöver. Jag undrar över om de som tycks rynka på näsan åt dessa medel verkligen har fattat vidden av de stora utmaningar vi står inför.

När vi talar om att vi nu, av många skäl, kraftfullt måste minska de förfärande ohälsotalen i arbetslivet och förbättra genom bland annat förslagen i det så kallade 11-punktsprogrammet gäller det naturligtvis inte minst de kommunala arbetsplatserna. Det är nödvändigt för de berörda människorna, för verksamheterna och för den ekonomiska utvecklingen.

För oss i Vänsterpartiet är det självklart att långsiktigt och uthålligt verka för ytterligare förstärkningar både kvalitetsmässigt och resursmässigt till kommunerna för att klara välfärden och samhällsservicen för alla och därmed också verka för ett rättvisare samhälle klassmässigt och könsmässigt. Det är ambitioner som vi menar inte låter sig förenas med lättsinniga löften om stora skattesänkningar och minskade bidrag till kommunerna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet FiU3 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 39 CHRISTER ADELSBO (s):

Herr talman! Som ny riksdagsledamot och som kommunstyrelseordförande i nästan tio år dessförinnan känner jag mig nödgad att gå upp i debatten och säga något om kommunernas ekonomiska situation.

Den ekonomiska situationen för många kommuner ser alltmer bekymmersam ut. År 2001 uppvisade nästan en tredjedel av Sveriges kommuner ett negativt resultat, och det var ändå i toppen av högkonjunkturen. Att resultatet för kommunerna sammantaget ändå blev positivt berodde närmast på att merparten av de befolkningsmässigt största kommunerna hade ett positivt resultat.

För år 2002 väntas det samlade resultatet bli betydligt sämre än år 2001. Vid en förfrågan hos kommunerna svarade 43 % att man inte

kommer att klara balans, och 13 % räknar med att som bäst nå ett nollresultat.

Den kärva ekonomin har gjort att många kommuner beslutat att höja skatten. Ett sjuttiofem kommuner kommer att höja skatten år 2003. I genomsnitt höjs kommunernas skatt med 18 öre, vilket ger 2 miljarder i tillskott. Ändå beräknas kommunerna totalt sett göra ett underskott på cirka 3 miljarder för år 2003, år 2004 beräknas underskottet bli 9 miljarder och året därpå 11 miljarder.

Detta är naturligtvis mycket bekymmersamt, inte minst på grund av att kommunerna också har balanskravet hängande som ett ok över sig. Man kan också konstatera att de kommuner som har det allra svårast att klara balanskravet är små och medelstora kommuner.

Orsakerna till de kraftiga försämringarna för kommunsektorn är flera, bland annat den stigande sjukfrånvaron, de ökade behoven inom äldre- och handikappomsorgen och den kraftiga ökningen av lönekostnaderna. Vidare har vi alla de växlingar och nya arbetsuppgifter som har lagts på kommunerna de senaste åren. Dessa har alla gånger inte varit rent ekonomiskt lyckosamma för kommunerna. Exempelvis kan man nämna LSS, psykiatri, särskolan och hemsjukvården.

Men det som kanske har påverkat situationen allra mest är urholkningen av statsbidragen. Den större delen av statsbidragen till kommunerna har varit generell i tio års tid. Det var 1993 som merparten av bidragen stoppades i en påse.

Rapporten om kommunernas ekonomiska läge i december 2002 visar på de generella indragningar som gjorts i statsbidragspåsen samt att priser och löner urholkar värdet av statsbidragen. Omräknat till 2001 års priser har bidragen urholkats med 14 miljarder kronor.

Kommunernas svårigheter att få ekonomin i balans i kombination med balanskravet har gjort att många kommuner gör kortsiktiga åtgärder – ibland panikåtgärder. Det är åtgärder som på lite längre sikt är mindre bra för kommunerna och i stället försätter dem i ett sämre läge.

Balanskravet har också försatt kommunernas revisorer i svåra situationer när det gäller ansvarsfrihetsfrågan. Detta är stora och allvarliga problem som absolut måste tas på största allvar, vilket jag tar för givet att man gör.

Herr talman! Jag måste också nämna något om kostnadsutjämnings- och statsbidragssystemet. Det är ett väl fungerande system som solidariskt hjälper de kommuner som har sämre förutsättningar. Men även om det är ett väl fungerande system så har det givetvis sina brister.

Man kan konstatera att det finns flera små och medelstora kommuner, varav flera återfinns inom kommungruppen industrikommuner, som har kommit något i kläm. Detta beror inte på inkomstutjämnings, utan det beror helt och hållet på kostnadsutjämnings.

Har kommunen en speciell struktur så kan den drabbas ganska hårt, exempelvis om kommunen är liten till ytan och har en liten befolkning men en stor tätort i förhållande till kommunen i övrigt. Då är risken stor att man framför allt inom faktorerna individ- och familjeomsorg och barnomsorg får betala orimligt mycket i faktorn för närhetsindex.

En parlamentarisk kommitté är som sagt tillsatt för att se över vissa delar av statsbidraget och utjämningsbidraget, och jag förutsätter att man kommer att se över denna problematik i samband med denna.

Anf. 40 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Herr talman! Jag vill egentligen bara tacka Christer Adelsbo för ett insiktsfullt och bra inlägg om kommuners villkor. I likhet med Christer Adelsbo har jag en bakgrund inom det kommunala, och mycket av det som Christer beskriver känner jag igen. Det är sådant som jag ser och som jag kan höra. Det finns mycket som vi kan säga där vi kan nå fram till varandra i den här typen av debatt i framtiden.

Tack för ett bra anförande som klargjorde många kommuners villkor!

Anf. 41 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Om elva dagar har minst en tredjedel av Sveriges kommuner och nästan alla landsting brutit mot svensk lag. De uppfyller inte kommunallagens regler om budget i balans senast 2002. Då kan man undra om det är fel på lagen eller på kommuner och landsting. Svaret är naturligtvis lagen. Det är en lag som mycket exakt och precist talar om att ett krav ska vara uppfyllt, men som varken har ett sanktionsystem eller tydliga regler för vad som ska gälla i den uppkomna situationen. Därför är den både uddlös och tandlös.

Vad är statens ansvar och roll och vad är kommunens ansvar? En utredning ser över frågan och ska komma med ändringsförslag. Går det att göra något vettigt av denna lag? Nej, troligen inte.

Den får dessutom märkliga effekter. När till exempel Skånelandstingets budget överklagades för att den inte uppfyllde lagen blev det en fråga för länsrätten, som utan att kunna vidta några åtgärder konstaterade att det hade skett ett lagbrott. För landstinget försenades processen med förvaltningsbudgetar, och en viss handlingsförklamation uppstod under några månader. Detta gynnar naturligtvis inte möjligheten att jobba för en budget i balans. Tvärtom fördröjs och försenas det arbetet.

Frågan bör också ställas om huruvida budgetfrågor ska prövas i domstol för att överpröva ett politiskt beslut av den här karaktären. Ansvaret för budgetfrågor finns i den politiska processen och genom medborgarnas möjlighet att i fria val byta ut ansvariga politiker.

Regeringen har möjlighet att i vissa fall gå in med tvångsförvaltning. Vilken regering kommer att göra det? Och är det någon bra lösning på problemen? Troligtvis inte. Förslag om att i stället kräva budgetbalans under mandatperioden är inte heller någon lösning, utan bara en förändring av tidsbegreppet. Finns det inte bättre förslag som tydliggör vad som gäller för kommun respektive stat så är det ingen större idé att fortsätta med utredandet. Då bör lagen avskaffas.

Visst ska kommuner och landsting ha sina budgetar i balans, men det är en politisk fråga och inte en domstolsfråga.

Herr talman! De kommunala inkomst- och utjämningsystemen är föremål för ständig omprövning, där det i slutändan handlar om ganska små förändringar. Tyvärr kompenseras inte de strukturella förändringar som pågår för fullt i vårt land. Kommuner med ständigt minskande befolkning och en befolkningsstruktur med alltfler äldre får inte den ekonomiska ekvationen att gå ihop. Den största delen av stödet till kommuner och landsting, det generella statsbidraget, tar mycket lite hänsyn till befolkningsstrukturen trots att det är den avgörande faktorn för de kommunala kostnaderna. Stödet är lika oavsett om det handlar om en 25-åring, som inte kräver någon större kommunal service, eller en 85-åring

på ett äldreboende. Här intar regering och riksdag en ologisk och kluven inställning. Dels är ju 10 % av det generella statsbidraget åldersrelaterat, dels blir alltmer av statligt stöd till kommuner och landsting öronmärkt.

Jag menar att hela det generella statsbidraget ska åldersrelateras i enlighet med det som delvis redan är gjort. Jag har låtit utredningstjänsten göra beräkningar på utfallet av en sådan åldersrelatering, och resultatet är glasklart. Förlorare blir kommuner som är länscentrum eller högskoleorter, och vinnare är utflyttningskommuner med en åldrande befolkning. Det ger en större solidaritet med de kommuner som av egen kraft har svårt att lösa sina strukturella och åldersrelaterade problem. Detta borde vara en fråga som den senaste parlamentariska kommittén skulle ha som uppgift att belysa och komma med förslag kring. Tyvärr ägnas nog den mesta kraften som vanligt åt att fortsätta att ändra i det rådande inkomst- och utjämningsystemet.

Jag tänker återkomma till frågan i andra sammanhang, och yrkar därför inte bifall till min motion i nuläget.

Anf. 42 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Owe Hellberg sade själv att vi har haft en utredning om balanskravet, som leddes av Jörgen Andersson. Den bereds nu på Finansdepartementet.

Det balanskrav som gäller att det är ordning och reda i kommunernas ekonomi kommer att finnas kvar. Det stod även tidigare i kommunallagen att de skulle ha en god ekonomi. Men vi får överväga en större flexibilitet när det gäller hur man ska se på detta. Nu måste ekonomin ju vara i balans varje år, och det kan finnas skäl för att man kan sträcka ut det hela och ta igen det under kommande år. Frågan bereds, och man återkommer med ett förslag.

Anf. 43 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Att ha en lag som så precist säger att senast 2002 ska kommunala budgetar och landstingsbudgetar vara i balans fungerar ju inte. Det måste även Sonia Karlsson förstå. Det är obegripligt att man inför en lag på det sättet.

Jag tror inte heller att det kommer att hålla med ett krav som säger: Det här ska ni fixa under mandatperioden. Samma fråga kommer nämligen att ställas: Vad ska ske med kommuner som inte uppfyller kravet? Vad kommer staten att göra? Är det något slags EU-filosofi om konvergensprogram och annat som präglar detta och ska styra de här funktionerna?

Vad ska man med en lagstiftning till som man inte gör någonting med, som inte har vare sig sanktioner eller morötter? Varför ska man belasta vårt rättssystem med sådana frågor? Det finns ju också bevis för att det faktiskt förhindrar möjligheten att arbeta både kommunalt och landstingsmässigt med det som naturligtvis är det viktigaste, nämligen att få balans i ekonomin för både kommuner och landsting.

Anf. 44 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Dessvärre kan man väl ändå se att det finns behov av att ha krav på ordning och reda i kommunernas och landstingens ekonomi. Jag kan hålla med Owe Hellberg om att det inte finns några sanktioner i

det här systemet. I annat fall hade det nog fallit en sanktion på Stockholms läns landsting, som har ett underskott på över 4 miljarder.

Man håller på och tittar över det här på departementet. Jag förutsätter att det blir en lösning som är flexiblere men som ändå tar sikte på det jag tror vi alla är överens om vikten av, nämligen att ha en bra ekonomi i kommuner och landsting.

Anf. 45 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Vi är väldigt överens om att det är oerhört viktigt att kommuner och landsting har ordning och reda i sin ekonomi. Men om det är sanktionssystem där man på något sätt ska bestraffas från statens sida som Sonia Karlsson funderar på säger jag och förhoppningsvis hela Vänsterpartiet nej, nej, nej. Vi har ju diskuterat de här frågorna tidigare, och vi gillar inte heller det system som fungerar inom EU. Det är ingen lösning. I stället måste vi se till att de system vi har för utjämning och statens stöd till kommuner och landsting fungerar på ett bättre sätt. Det är ett annat sätt att lösa problemen. Det är inte bestraffning utan morot och solidaritet som ska avgöra de här frågorna.

Anf. 46 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Låt oss konstatera att det krävs samspel mellan riksdag, kommuner och landsting. Vi folkvalda har ett gemensamt uppdrag att verka för och förverkliga hållbar utveckling – socialt, ekonomiskt och ekologiskt. Vi vill verka för lika villkor och grundläggande trygghet och service för människor i hela landet. Vi här i kammaren måste naturligtvis då säkra att det finns en gemensam ordning som ger likvärdiga förutsättningar för detta i hela landet.

Men vi måste också se att det inte ser likadant ut överallt. Jokkmokk, Järfälla, Jönköping – för människor i dessa tre kommuner ser verkligheten olika ut. Det krävs olikheter för att vi ska uppnå rättvisa eller likvärdiga förutsättningar för alla människor, och det måste vi erkänna.

Kommunala självstyret är en viktig del för att förverkliga detta. I det kommunala självstyret ges människor möjlighet att delta, påverka samt ta och utkräva ansvar för hur vi gemensamt formerar oss på de här områdena. I dag upplever uppenbart till och med folkvalda att de saknar utrymme för lokala prioriteringar. Regler som skapats här eller annorstädes, indirekt styrning, myndigheter och EU-beslut har ätit upp detta utrymme. Finansieringsprincipen har blivit otillräcklig såsom den tillämpas. Beslut i den här kammaren skapar också en kostnadsdrivande utveckling ute i kommunerna. Kostnaderna växer mer än alla Persson-, Wärnersson- eller försvarspengar som den här kammaren beslutar om.

När kammaren vill skapa likvärdiga förutsättningar ökar kostnaden för våra beslut som ska finansieras lokalt. Då minskas utrymmet att påverka utformningen av våra beslut. Då minskas utrymmet att finansiera våra beslut lokalt genom maxtaxor etcetera. Då får vi en utveckling som leder till kraftfulla skatthöjningar och ett minskat självstyre.

Skatthöjningarna kan i sig sägas vara en del av kvittot på vad våra underfinansierade reformer kostar i verkligheten.

Riksdagen har ett ansvar för att hålla samman nationen. Men vi kommer inte heller undan de samhällsekonomiska konsekvenserna över tid av våra beslut. Därför är det rimligt att vi kräver av oss själva att

finansiera våra beslut när vi säger att det ska se likadant ut i hela landet. När vi säger att det inte ska finnas något utrymme kvar för självstyret ska vi ta det fulla ansvaret. Beslut och ansvar måste hänga samman.

Där vi ger utrymme för självstyre, där vi låter kommunerna vara med och forma, ha makt och möjligheter, är det också rimligt att vi tar ett delat ansvar. Vi ska från riksdagens sida säkra att vår del av finansieringen fungerar. Det kräver naturligtvis både direkta resurser och en utjämning. Vi har en inkomst- och skatteutjämning, och en sådan ska vi ha även fortsättningsvis. En sådan måste främja tillväxt i hela landet, även i storstadsregionerna. Den måste främja likvärdiga förutsättningar i hela landet för människor. Men den måste också främja och fördjupa det kommunala självstyret.

Jag har väckt en motion där jag pekar på uppenbara brister i dagens system. Det finns många bevis för sådana. Vi har haft uttalanden från riksdagen när det gäller pomperipossaproblemet, som inte har kunnat finna sin lösning. Vi har uttalanden från ett samlat Stockholmslandsting och från Stockholms stadshus. Någon Norrbottenskommun, Arvidsjaur tror jag det var, har också uttalat brister. Vi måste se över dessa brister för att vi ska få ett hållbart system på sikt.

Den parlamentariska utredning som nu sitter är alltför begränsad i sina direktiv. Därför är det bra att det förts fram, också från många håll här i kammaren, krav på att förutsättningslöst granska, pröva och forma ett system som ger människor likvärdiga förutsättningar men som ser annorlunda ut än vad dagens modell gör.

Jag beklagar att det inte verkar som om kammarens majoritet vill stötta det förslag som bland andra jag har framfört i min motion. Jag kommer dock i det här läget inte att yrka bifall till min motion, utan jag yrkar bifall till Centerens reservation där mitt förslag återfinns.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

11 § Statsskuldsräntor m.m.

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2002/03:FiU4

Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. (prop. 2002/03:1 delvis).

Anf. 47 GUNNAR AXÉN (m):

Herr talman! Det här betänkandet handlar om räntorna på statsskulden. För kommande år beräknas de uppgå till 56 miljarder kronor. Räntorna beräknas öka för att 2004 uppgå till 59 miljarder kronor. Bakgrunden till detta är som vi alla känner till att statsbudgeten kommer att gå med underskott under kommande år och statens lånebehov öka redan med de optimistiska antaganden som regeringen och stödpartierna har gjort i budgetpropositionen.

Mot bakgrund av att tillväxtprognoserna nu skrivs ned kan vi väl förvänta oss ett drastiskt ökande lånebehov och därmed än högre räntor under kommande år.

Eftersom vårt budgetförslag redan tidigare har fallit i kammaren har vi ingen reservation i detta betänkande. Vi anser att vårt budgetförslag ska ses som en helhet. Men om vi hade fått gehör för vårt budgetförslag skulle staten under det kommande året privatisera statliga företag för i storleksordningen 30 miljarder kronor. Vi hade på det sättet kunnat minska statsskulden och därmed statens räntekostnader. Då hade vi kunnat frigöra i storleksordningen 750 miljoner kronor som hade kunnat användas till behövliga resursförstärkningar inom andra områden i statsbudgeten, inte minst för de minst lika viktiga skattesänkningar som måste till för att vi ska få fart på den svenska tillväxten.

Det är bara att beklaga att Socialdemokraterna och dess stödpartier väljer att driva företag, oftast med mindre framgång, hellre än att betala av på statsskulden och därmed minska statens räntekostnader.

Anf. 48 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Vi har alla glatt oss åt att statsskulden har minskat och att ränteutgifterna därför också tar en allt mindre del av vår statsbudget. Men jag vill ändå lite grann passa på tillfället att säga några sanningar om saneringen, för jag tror att väldigt många människor i det här landet, kanske också i den här kammaren, inte har riktigt klart för sig vad som egentligen har hänt under de år som har gått och framför allt vad som ligger framför oss.

Sanningen om saneringen är att 316 av de 320 miljarder som statsskulden har amorterats med kommer från olika typer av engångsöverföringar. En del av dem har varit mycket bra. Staten har sålt vissa delar av företag. Man har gjort en stor överföring från AP-fonderna som beror på att arbetsfördelningen mellan den vanliga statskassan och pensionssystemet har förändrats. Det är helt riktiga och bra överföringar. Andra kanske något sämre är att man har snattat 20 miljarder i Riksbanken.

Kontentan av detta är att vi inte har haft något överskott i den löpande budgeten som har använts för att betala av på statsskulden. Av budgetpropositionen, som vi om en stund slutgiltigt ska fastställa, framgår att staten kommer att gå med underskott varje år framöver, 2003 och 2004. Det är det som regeringen redovisat här.

I tisdags fick vi en budgetprognos från Statens ekonomistyrningsverk. Där har man gjort kalkyler ända fram till 2006. Även där kommer man fram till att staten kommer att gå med underskott varje år framöver. Alla sådana prognoser talar för det.

Enligt Ekonomistyrningsverkets beräkningar kommer statsskulden därför att öka med 180 miljarder fram till 2006. Och den ökade räntekostnaden under den här perioden belöper sig då till 8 miljarder.

Kommer det att bli så här? Det vet vi ingenting om. Vi kommer att veta det delvis när vi får nästa vårproposition. Regeringen kanske tar till några mycket radikala förändringar. Det vet vi ingenting om. Men om det fortsätter som nu kommer vi alltså att lägga ut 8 miljarder extra på ränteutgifter under de närmaste fyra åren på grund av att statsskulden ökar.

Vi i Folkpartiet tycker att det är väldigt viktigt att vi gör tvärtom, att vi rustar Sverige för att stå starkare i de olika konjunkturer som kommer och går i framtiden, bland annat genom att minska statsskulden så att belastningen för räntekostnader kan sjunka.

Det är ett skäl, men det är egentligen inte det viktigaste skälet till att vi vill sälja de statliga bolagen. Det vill vi göra inte för att konsumera upp pengarna utan för att vi tycker att det är en grundläggande princip att staten inte ska driva affärsverksamhet. Staten ska inte vara spelare på den marknad där staten har en så viktig uppgift att fylla som att vara den som sätter upp regelverken och även övervakar att de följs. Att då också vara med och vara spelare på konkurrensutsatta marknader är inte särskilt lyckat.

Det finns så många exempel på att det inte fungerar vidare värst bra. Senast är det SJ som kommer att behöva miljardtillskott i en eller annan form. Vi har det statliga Vattenfall som verkar på en konkurrensutsatt marknad. Denna kammare har, i och för sig mot min vilja, valt att stänga svenska kärnkraftverk. I stället köper statens eget bolag utländska kärnkraftverk. Vad är det för rim och reson i den linjen?

Det finns ett statligt bolag som vi i Folkpartiet verkligen vill ha kvar. Det är Systembolaget, därför att det fyller en viktig funktion i den svenska alkoholpolitiken. Men det finns också ett annat statligt helägt bolag, Vin & Sprit, som jobbar precis tvärtom. De måste hålla en rätt låg profil i det här landet, eftersom vi har annan lagstiftning som till och med det statliga bolaget måste följa. I stället åker man världen runt och försöker kränga så mycket Absolut som det bara går.

Det här är några exempel på varför det också i praktiken är så att staten inte är något vidare på att driva företag, i varje fall inte på att göra det i enlighet med de riktlinjer och principer som man i övrigt driver i sin politik.

Herr talman! Folkpartiets budgetalternativ är ett väl genomtänkt och väl genomarbetat förslag som också hänger ihop i sina olika beståndsdelar. Andra viktiga punkter har tyvärr blivit avslagna av denna kammare. Vi hade ett förslag under det här utgiftsområdet, men det kan inte ryckas loss i sin del. Därför har vi bara skrivit ett särskilt yttrande, och vi kommer att avstå i den mån det av någon anledning skulle bli votering.

Anf. 49 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Vi kan som Karin Pilsäter sade glädja oss åt att statsskulden har minskat och att räntan på statsskulden har minskat. I ett framtidsperspektiv ser det dock ganska dystert ut med tanke på att vi har ett överskottsmål på 2 % av den offentliga sektorns finanser, men vi vet att mer än hela överskottet ligger i pensionssystemet. Trendmässigt kommer staten att fortsätta att behöva nettoupplåna under decennierna framöver. Det här är en fråga som vi måste diskutera djupare, inte minst i samband med exempelvis ett svenskt inträde i EMU:s tredje fas.

Till de misslyckade statliga företagssatsningarna kan nu läggas aktiebolaget Skogsplantor, som det landade en proposition om på vårt bord här i veckan. Där har staten misslyckats och till och med i en sådan tillväxtbransch som att få plantor att växa förbrukat kapital så att man nu behöver 130 miljoner kronor i nytt kapital för att kunna få verksamheten att gå runt.

Det är naturligtvis en svår marknad, men jag tycker att det finns alltför många exempel på att staten inte bör sätta spelreglerna, övervaka spelet och samtidigt vara den störste spelaren på planen. Det är faktiskt

så att staten i dag är den störste ägaren på Stockholmsbörsen via bland annat fonderna.

Jag vill återkomma till ytterligare en dimension av det som Karin Pilsäter nämnde, nämligen att amorteringen på statsskulden inte har skett genom att regeringen har varit särskilt skicklig på att få överskott. Framför allt har det kunnat ske genom en fempartiuppgörelse som handlar om att pensionssystemet har reformerats. I den reformen ingick att staten övertog ansvaret för förtidspensionerna och efterlevandepensionerna från AP-fondssystemet. För att man skulle klara detta skickade man med i storleksordningen 250 miljarder kronor. Av dem har 205 miljarder använts till amortering. Nästan 50 miljarder har använts till löpande verksamhet.

Tanken med pengarna var att få en finansiering av förtidspensionerna. Jag frågar mig vem det är som sitter med svartepetter. Inte är det AP-fondssystemet, som har blivit av med kostnaden för förtidspensionerna. Den ligger numera på staten. De pengar som staten fick och som har använts för att amortera statsskulden, som Bosse Ringholm skryter om från denna talarstol, är en av de största förlustaffärerna som staten någonsin har tagit på sig – nämligen att ta ansvaret för förtidspensionerna, en av de stora gökungarna i de statliga finanserna.

Herr talman! Det finns principiella problem. Jag vill i sammanhanget först nämna att vi långsiktigt har ett problem. Även med ett 2-procentigt överskott i de offentliga finanserna kommer den nominella statsskulden av allt att döma att fortsätta att öka. Det andra är att staten fortfarande är en så stor spelare på den privata konkurrensutsatta marknaden.

Därför har vi i de borgerliga partierna gemensamma reservationer. Vi anser att det är möjligt att sälja ut statliga företag. Det finns företag. Karin Pilsäter nämnde Vin & Sprit. Det finns ett par andra, till exempel Vasakronan, som inte är beroende av läget på börsen. Det finns prisnivåer som är etablerade oberoende av börsläget. Det är alltså möjligt att fortsätta utvecklingen, amortera på statsskulden och därmed minska räntekostnaden.

Vi kristdemokrater har i vårt budgetalternativ beräknat att kostnaderna för räntorna skulle minska med 811 miljoner kronor under det kommande året.

Majoriteten har röstat ned förslagen. Vi har ingen reservation att yrka bifall till, utan vi kommer att avstå i den kommande voteringen.

Anf. 50 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Räntor och amorteringar för statsskulden gräver ett djupt hål i budgeten. Sett utifrån begreppet god ekonomisk hushållning kan man fråga sig om prioriteringen mellan statligt ägande och statliga skulder är rätt. Centerpartiet föreslår en ytterligare försäljning av statlig egendom om 30 miljarder kronor än vad regeringen föreslår. Förslaget beräknas ge en förstärkning av statskassan redan 2003 med drygt 1 miljard. Vi nämner i vår motion att principen bör vara att staten inte bör äga aktier i börsnoterade företag. Som en följd av det synsättet bör exempelvis återstående delen av aktierna i Telia försäljas.

Andra verksamheter som bör avyttras är det statliga skogsinnehavet, fastigheter och företag som inte är särskilt konjunktur känsliga, till exempel aktiebolaget Vin & Sprit.

Centerpartiets förslag understiger nivån för utgiftsområdet och kan därför formellt tas upp till behandling. Men det har skett en hel del under budgetprocessen, och vårt förslag kräver en helhetssyn. Den synen saknas enligt vår mening. Därför kommer vi att avstå vid kommande votering i ärendet.

Anf. 51 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det nästan samtliga talare har sagt här, och som jag kan instämma i, är glädjen över att statsskulden har reducerats så pass mycket under de gångna åren. Det är inte så länge sedan vi gjorde statsbudget och räntekostnaden som mest uppgick till ungefär 104 miljarder kronor, som skulle tas ur budgeten innan andra utgifter kunde fördelas. Vi är ändock nere i ett belopp som är ca 50 miljarder lägre, vilket måste betraktas som bra i det utgångsläge som har varit. Det har gjort att vår skuldkvot har minskats ganska drastiskt.

Mycket i den tidigare debatten har handlat om statlig utförsäljning. Det går alltid att föra en diskussion om bolag och så vidare. Den stora bristen i det oppositionen har pekat på när det gäller utförsäljningen – vilket vi också sade i budgetdebatten, jag kan gärna upprepa mig – i en lågkonjunktur, är att det är ett läge som ser mer bekymmersamt ut än för någon månad sedan. Jag vill avråda från att i det läget öka antalet utförsäljningar när vi vet hur köpintresset är och vilka penningvolymerna som går att få in. Det betyder att vi får avyttra ganska mycket fast värde och få in ganska lite kapital.

Vi diskuterar en praktisk budget. Riksgäldskontoret har påpekat hur det har fungerat. Det är ganska komplicerat. Jag ska inte göra någon stor apparat av det. Men vid tillfälliga försäljningar för att sänka statsskulden gör det ekonomiska systemet att räntekostnaderna till och med ökar. Jag förstår hur oppositionen menar, och jag har respekt för det, men i det korta perspektivet blir det inget utrymme för nya utgifter. Det är en brist i det sätt oppositionen har påpekat att det skulle kunna fungera – om vi diskuterar en praktisk politik, vilket jag tycker att vi gör.

Det tål att peka på dessa delar.

Jag har en kommentar till både Karin Pilsäter och Mats Odell. Det är fem partier som står bakom pensionsreformen. Vi var överens om hur det här skulle hanteras. Det är inte så konstigt att man tar en del av AP-fondspengarna som har lyfts av för de nya statliga åtagandena och faktiskt reducerar skulden för att få ned räntekostnaden. Det är det som har gjorts, och det skapar utrymme för att klara de nya utgifter som kommer sig av statens nya åtaganden i form av förtidspensioner och så vidare. Det är inte så konstigt.

Karin Pilsäter sade något om snatterier. Snatterier är för mig lika med något brottsligt. Riksdagen har väl inte gjort något brottsligt med att ta ut pengar från Riksbanken. Riksbanken är kanske mer välmående än någonsin, trots uttaget. Det har varit en överreaktion, bland annat från Riksbanken själv. Det finns mycket som är bra i Riksbanken, och Riksbanken har gjort ett mycket bra jobb, men på det området har banken överreagerat. Det är väl ingen som påstår att vår riksbank är svag i nuvarande situation. Den är fortfarande stark, trots detta. Det har varit klokt att ta de resurserna för att få ned statsskulden och minska ränteutgifterna. Det är en rakt igenom klok politik.

Det tredje benet är utförsäljning av sådan verksamhet som vi inte har tyckt att staten bör vara ägare av. De pengarna har använts på precis samma sätt som Karin Pilsäter, Mats Odell och Gunnar Axén förespråkar, det vill säga till att sänka räntan och skapa utrymme för andra mer angelägna verksamheter.

Med de orden, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 52 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Jag kanske sade det för tidigt i mitt anförande, men jag påtalade att många av överföringarna har varit bra, rätt och riktiga, exempelvis den mycket stora överföringen från AP-fonderna till att sänka statsskulden. Vi har varit överens om det. Det jag tycker är viktigt att påtala är att verkligheten inte är den som så ofta saluförs, nämligen att regeringen genom handfast ekonomisk politik har haft överskott i själva budgeten. Det är det som är vår poäng. Vi tycker att det är viktigt att vi alla är medvetna om att 316 av de 320 miljarderna kommer från den typen av förflyttningar, det vill säga man flyttar tillgångar härifrån till dit. Det kan vara rätt och riktigt, men det betyder inte att den löpande verksamheten går med överskott. Det skulle vara bra om Socialdemokraterna kunde prata klarspråk om detta.

Sedan var det frågan om snatterier och Riksbanken. Om vi ska se det som en brottsrubricering är det knappast snatteri det är fråga om eftersom det handlar om 20 miljarder. Däremot brukar man använda uttrycket att snatta i kakkburkar, och nu är det mycket pengar. Vi tycker att detta har varit ett felaktigt agerande. Det största problemet är inte beloppet i sig, utan det är att beslutet har tagits utan att man har följt riktlinjerna för hur Riksbanken ska göra inleveranser. Det skapar ett godtycke och en osäkerhet om framtiden och framtida ageranden.

Låt mig till sist, herr talman, bara återupprepa det som vi så många gånger förut har påpekat och som gör att det ibland känns som att sådana här debatter kanske inte kommer framåt utan står och stampar. Det finns ett antal företag som vi pekar ut vilkas värde är mycket gott för att sälja, som Vasakronan, Vin & Sprit och ett par till. Det är dem vi vill sälja på mera kort sikt.

Jag tycker att vi ska ha den tilltron till varandras ambitioner, att vi tror på det som de olika partierna säger, att vi också tror att de menar det som de säger. Jag förutsätter att Sven-Erik Österberg tror mig när jag säger och när vi skriver att försäljningstakten och valen av bolag givetvis måste vara utifrån marknadssituationen. Jag respekterar fullt ut att regeringen säger samma sak om sina 15 miljarder som den ska sälja företag för. Jag respekterar det och tror att regeringen menar allvar, och jag förutsätter att Sven-Erik Österberg tror att vi också menar det vi säger.

Anf. 53 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! För att bemöta det sista kan jag säga att jag var inne på hur en tillfällig försäljning minskar statsskuldsräntor och på så sätt frigör kapital. Det fungerar ju inte i praktiken, men det är ett sätt som jag pekar på. Jag förstår hur ni menar, och jag säger att jag också har respekt för det. Jag vet att om ni skulle vara i regeringsställning skulle man inte kunna göra det, för det fungerar inte i praktiken. Det har också Riksgäld-

skontoret pekat på, med den handling som vi har behandlat i finansutskottet. Det är grunden till det hela.

Jag förstår ert resonemang. På ett sätt säger vi samma sak. Vi vill minska statsskulden och därmed på sikt frigöra resurser som vi kan använda till annat än att betala räntor på statsskulden.

Det är väl bra att vi diskuterar statsskulden i sig, men det bakomliggande problemet, som har varit den väldiga förändringen, är den otroliga statsskuldsuppbyggnad som skedde under en period tidigt på 90-talet, som bland annat Mats Odell som satt i regeringen vid den tiden var ansvarig för. Det är ju de problemen som vi fortfarande dras med. Det var en gigantisk statsskuldsuppbyggnad under en kort period. Då var det inte diskussion om att det skulle vara balans i statsbudgeten, inte ens balans i de offentliga finanserna. Det är det som ligger till grund för det hela.

Jag såg ett diagram i går över EU-länderna där man pekar på den ekonomiska ställningen. Det pekar ganska tydligt på att Sverige, rakt över, jämfört med EU-snittet totalt har en ekonomisk ställning som är i särklass mycket bättre än andra länders. Rapporterna duggar tätt om att Frankrike, Portugal, Italien, Tyskland med flera har stora bekymmer med sina balansmål, och de klarar inte heller underskottsmålet på 3 %. Här har Sverige faktiskt en ganska bra och unik ställning just nu.

Bekymren finns, och vi måste ta det på allvar inför framtiden. Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen.

Anf. 54 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Jag undrade just när det där skulle komma. Det brukar tas fram som en snuttefilt när det blir lite jobbigt i de här debatterna.

Visst byggdes statsskulden upp under de första åren på 90-talet. Då kan jag bara säga att det var en evig tur att det inte var Socialdemokraternas budgetmotioner som gick igenom i stället för den sittande regeringens förslag. Då hade nämligen statsskulden ökat ännu mer, eftersom Socialdemokraterna här i riksdagen lade alternativa budgetförslag som hade större underskott.

Låt mig bara säga att det var en evig tur att det inte var Socialdemokraterna utan de borgerliga som satt i regeringsställning under de år när vi hade att hantera både en lågkonjunktur och väldigt stora strukturella problem.

Anf. 55 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Ja, visst kan vi tjata om den där perioden fram och tillbaka. Men när man trycker på den senare delen kan vi ändå inte låta bli att peka på vad som var grunden till de problem vi har nu. Det var alltså en gigantisk statsskuldsuppbyggnad under en väldigt kort period.

Jag kan replikera Karin Pilsäter och säga att det kanske var tur att den borgerliga regeringen inte fick fortsätta efter 1994. Hade man fortsatt med den skulduppbyggnaden hade vi väl diskuterat andra tal. Beträktat i ett tioårsperspektiv kanske det var en strid om påvens skägg.

Det viktiga är att man kan få ned statsskulden och minska räntekostnaderna och därmed frigöra resurser.

Sedan kan man alltid föra en diskussion om vad som är en lämplig skuldkvot, sett till vad man måste ta av det utrymme man har, en förmögenhet som man måste växla över i kontanta medel för att minska stats-

skulden. Den diskussionen förs också i hushållen: hur mycket av den privata likviditeten som kan användas för att amortera på huset, vad som är en rimlig skuldkvot, vad som är en rimlig kostnad för att ha en bra balans i ekonomin. Precis så förs diskussionen också på nationell nivå i staten: Vad är en lagom balans för att kunna ha ett hyggligt utrymme för de utgifter som fordras men också ha kontroll över utgifterna? På sikt ser jag att det här kan fungera ganska hyggligt.

Med den balans som vi har just nu, som ständigt måste bearbetas sett mot framtiden, tycker jag att vi ligger ganska hyggligt till.

Anf. 56 GUNNAR AXÉN (m):

Herr talman! Jag noterar till min stora besvikelse att Sven-Erik Österberg åter ägnar sig åt socialdemokratisk historieförfälskning. Det borde inte råda någon som helst tveksamhet inför de fakta som låg bakom den kris som utvecklades under början av 1990-talet. Regeringen har till och med erkänt, i en bilaga till budgetpropositionen häromåret, att det var devalveringspolitiken, den höga inflationen under 80-talet, extrema marginalskatter och annat i den socialdemokratiska politiken som byggde upp den kris som exploderade i början av 1990-talet. Den borgerliga regeringen fick ta över en ekonomi i fritt fall och vände den sedan.

Arbetslösheten ökade kraftigt 1991 med 1 000 personer om dagen när ni lämnade ifrån er regeringsmakten, för att sedan vända och det skapades nya arbetstillfällen i slutet av den borgerliga mandatperioden.

Jag tycker inte riktigt att det är värdigt er socialdemokrater att fortsätta med denna historieförfälskning. Ni måste i alla fall vara medvetna om vad det var som låg bakom den kris som ni skapade.

Nu är ju risken att vi återigen är på väg in i något liknande. Nu ökar statsskulden. Nu har man via snatteriet från Riksbanken och de överföringar från AP-fonderna som man har genomfört kommit till vägs ände vad gäller möjligheten att amortera statsskulden. Nu kommer den att växa på nytt.

Jag undrar: Är inte Sven-Erik Österberg bekymrad över att statsskulden ökar under kommande år? Vilka åtgärder är Socialdemokraterna beredda att vidta för att sätta stopp för de skenande underskotten i statsbudgeten?

Anf. 57 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja inleda med att säga som Karin Pilsäter sade, att jag inte vet vad regeringen kommer att göra de närmaste åren. Allting är en bedömning utifrån vad vi vet i dag. Jag kan trösta Gunnar Axén med att regeringen verkligen behandlar den här frågan seriöst och ständigt ser på den ekonomiska utvecklingen när det gäller budgeten i sig men också statsskuldutvecklingen.

Allting i kommande budget kommer att behandlas och beaktas med avsikten att vi ska hålla ordning på våra statsfinanser på ett sådant sätt att Sverige är starkt också i framtiden. Jag kan lugna Gunnar Axén på den fronten med att jag och mina partikamrater i utskottet kommer att ägna oss åt det. Jag vet att också regeringen kommer att ägna sig åt att se till att vi ska hålla det här under kontroll.

Jag ska återvända till det Gunnar Axén inledde med. När ett land drabbas av lågkonjunktur beror det också väldigt mycket på internation-

ell lågkonjunktur. Det vet vi. Sedan kan man stärka eller förminska de effekterna med den nationella politiken. Det som är intressant att se är att det i början på 1990-talet var en internationell lågkonjunktur och att den nationella politiken i allt väsentligt förstärkte den. Konsekvenserna för Sverige var betydligt större än vad de var för vår omvärld. Det är någonting vi kan beakta

Det är precis det vi ser ske just nu. Det är en internationell lågkonjunktur, och vi driver en nationell politik. Vi ser ändå att vi så här långt kan klara oss riktigt hyggligt i Sverige. Jag vill ge en viss *credit* åt den nationella politiken, som har bidragit till det.

Anf. 58 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Visst hade vi en internationell lågkonjunktur i början av 90-talet som smittade av sig på Sverige, men det verkar som om Sven-Erik Österberg helt och hållet har förträngt det faktum att vi hade en bankkras förorsakad av en kraftig spekulation inom fastighetssektorn, som i sin tur berodde på devalveringspolitik, hög inflation och extrema marginalsatser. Den förorsakades ju av den socialdemokratiska politiken under hela 80-talet. Det handlar om det som utlöste fastighetskrisen, som i sin tur utlöste bankkrisen. Det var ju detta som gjorde att Sverige drogs så djupt ned i lågkonjunkturen, och den borgerliga regeringen fick kämpa med att städa upp efter Socialdemokraternas 80-tal.

Jag måste tyvärr säga, herr talman, att jag inte blir ett dugg lugnad av att Sven-Erik Österberg säger att regeringen har läget under kontroll. Det är bara att titta på hur man har agerat så här långt. Sedan förra våren har regeringen känt till att prognoserna pekade på underskott i statsbudgeten. Trots detta har man inte återkommit med några förslag till åtgärder. Nu ser vi att de nya prognoserna pekar på än större underskott i statsbudgeten. Jag känner mig föga lugnad av Sven-Erik Österbergs besked.

Anf. 59 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag har aldrig, Gunnar Axén, utgått ifrån att du skulle bli speciellt lugn. Det ingår inte i den politiska retoriken, så ditt svar är inte på något sätt förvånande när det gäller det här.

Jag kan inte låta bli att säga någonting om spekulationspolitiken; den kan man nog diskutera länge. Men man kan ju fundera över om det var regeringens fel eller om det var någon allmän yra som drabbade hela landet när banker och utbildat bankfolk satte i system att låna ut pengar i vissa fall då travbongar utgjorde säkerhet. Vi vet att man har dragit lärdom och att det faktiskt har varit en ganska djup sanering när det gäller detta efter den perioden. Man har rannsakat sig i många led och frågat sig vad det egentligen var som hände.

Jag tror att vi tack vare detta har en annan säkerhet i stabilitetssystemet när det gäller att fånga upp sådana här saker. Vi har sett det och också konstaterat det i olika utfrågningar i utskottet. Det är väl någonting från den här spekulationsökonomi som på sikt ändå har haft någonting gott med sig.

När det gäller det andra säger jag: Vi har tagit en budget nu. Vi kan se att ekonomin i fråga om statsskulden och utvecklingen ändå ser ganska hygglig ut i den rådande situationen. Vi kommer att ha ett år som säkert blir jobbigt på många sätt. Vi ser att den internationella konjunkturen inte

vill återhämta sig, och det kommer naturligtvis också Sverige och den nationella ekonomin att känna.

Men, som sagt var, jag lugnar väl inte Gunnar Axén. Men jag kan säga att vi alla, inte minst från Socialdemokraternas och regeringens sida, naturligtvis kommer att följa det här fortlöpande och se till att vi kan göra de rätta insatserna för att Sverige också ska ha en stark ekonomi framdeles. När vi möter nästa konjunktur kan vi göra det från en väldigt stark nivå. Som det ser ut nu ligger vi faktiskt på en betydligt starkare nivå än de flesta länder i vår omgivning inom EU-länderna.

Visst kan man gnälla på den ekonomi som vi har, men vi står ändå starka i en jämförelse. Lite rättvisa tycker jag faktiskt att det kan vara. Det kan ges lite *credit* för det någon gång i debatten.

Anf. 60 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Med tanke på att våra kolleger sitter på sina rum och väntar på att det här ska ta slut och att vi ska kunna börja fira jul tänker jag inte lockas in i den historiska sagohörnan.

Jag har bara två korta reflexioner.

Sven-Erik Österberg nämnde mitt bidrag till perioden 1991–1994. Det är rätt. Regeringen lade på mitt förslag fram en proposition som handlade om en infrastrukturplan – 100 miljarder kronor över statsbudgeten för de tio åren. Den socialdemokratiska motionen, herr talman, med anledning av den propositionen handlade om en infrastrukturplan på 155 miljarder.

Sedan vore det intressant om Sven-Erik Österberg funderade på det faktum att våren 1993 fram till hösten 1994 var en av de kraftfullaste tillväxtperioderna i svensk ekonomi på mycket lång tid. Den bröts i början av 1995 mot bakgrund av de socialdemokratiska återställarna, de företagsfientliga återställare som då kom.

Det där är inte så intressant, utan det intressanta är egentligen följande: Vi har nu, Sven-Erik Österberg, ett trendmässigt underskott i statens finanser framför oss, även om vi har ett överskott i den offentliga sektorns finanser på 2 %. Hur ser Sven-Erik Österberg på detta? Kan vi fortsätta att, allt annat lika, öka statens upplåning? Ska vi ha det så under de kommande decennierna, eller vill Socialdemokraterna ta upp det som vi har föreslagit i vår motion, att vi måste se över överskottsmålen utifrån den här allvarliga situationen?

Anf. 61 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag har bara en liten reflexion, Mats Odell, när det gäller infrastrukturpropositionen – 100 miljarder kontra 155 miljarder. Med tanke på att bland annat du och den allmänna borgerligheten har pekat på hur uselt skick vägarna har varit i under 90-talet kanske det behövdes 155 miljarder vid det tillfället. Men det kan vi lägga åt sidan.

Däremot ska jag bemöta den andra delen. Vi vet att AP-fondssystemet växlas ut på ett sätt. Det gör naturligtvis att det i de andra delarna av de offentliga finanserna kommer att bli en större tyngdpunkt på hur statens balans mellan utgifter kommer att harmoniseras framdeles. Jag vill inte förlänga den diskussionen, men jag tycker faktiskt att det är någonting som vi får hantera framöver. Jag tror att det gemensamma syfte, som vi ändå har, är att vi ska ha en balans i den svenska ekonomin

i de här delarna totalt sett. I och med att AP-fonderna kommer att få en annan betydelse kommer också trycket att öka på att staten själv kan hålla balansen. Det tillhör ju lite grann av sanningen. Detta ska åtminstone jag vara beredd att bidra till i den framtida debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

*Avgiften till
Europeiska
gemenskapen*

12 § Avgiften till Europeiska gemenskapen

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2002/03:FiU5
Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen (prop.
2002/03:1 delvis).

Anf. 62 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas avgiften till den europeiska gemenskapen. Moderata samlingspartiet har tillsammans med Folkpartiet en reservation under punkt 3 som jag yrkar bifall till.

I reservationen framhåller vi att EU:s budgettak ska ligga fast. Vi framhåller också betydelsen av att man kommer till rätta med fusk och bedrägerier som förekommer inom den europeiska unionen. Det är det som jag vill ägna mitt korta inlägg åt.

Man konstaterar att det förekommer sådant här, men alltför lite görs. Det här är, tror jag, en väldigt bekymmersam fråga, särskilt för de partier som var för ett EU-medlemskap. Kommer vi inte till rätta med det här och är beredda att hårdare driva den frågan för att få en ordning i EU:s finanser, som omöjliggör vad vi alltsomoftast får rapporter om, eroderar stödet för den europeiska unionen.

EU:s revisorer redovisar att bara 5 % av EU:s alla utgifter går att kontrollera tillfredsställande. Det är ju förfärligt. Nu säger regeringen att man driver det här. Nu säger kommissionen att man arbetar för att komma till rätta med det. Men räcker det att Sveriges riksdag i ett sådant här betänkande nöjer sig med det konstaterandet? Det tycker inte vi. Den här frågan måste prioriteras i våra kontakter med den europeiska unionen och med kommissionen.

Situationen är dessutom sådan att man kan använda sig av ett litet ordspråk som lyder: Det är bättre att stämma i bäcken än i ån. Det är bättre att göra någonting i dag, med de medlemsstater som i dag är involverade i Europeiska unionen, än att försöka komma till rätta med ett ännu värre problem efter utvidgningen. Vi ska ju inte tro att det här löser sig självt. Att fler länder blir inblandade i det bidragssystem och den ekonomi som den europeiska unionen har kommer de facto att leda till ökade möjligheter till bidragsfusk och till att man överutnyttjar och manipulerar de system som man har.

Det poängterar vi i reservationen. Det är regeringens uppdrag att driva dessa frågor inom EU. Jag tvivlar inte ett ögonblick på att den socialdemokratiska kollegan nu kommer att gå upp och redovisa att man de facto gör det. Men jag tror att vi i Sveriges riksdag också måste poängtera betydelsen av att detta kraftfullare och tydligare lyfts fram. Vi

kanske också måste ge regeringen i uppdrag att konkretisera vilka former översynen ska ha. Det går inte att ha den utveckling vi nu ser. Det är farligt för det förtroende vi ändå försöker skapa runt den europeiska tanken.

Anf. 63 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Europasamarbetet är mitt inne i en alldeles fantastisk tid. För bara någon vecka sedan fick vi beskedet att man nu har kommit överens och hittat former för hur öst och väst ska hänga ihop. Vi går själva in i en folkomröstningskampanj för att även vi i Sverige ska kunna delta fullt ut i valutasamarbetet i Europa.

När man ser sådana visioner framför sig känns det lite som om Europadebatten förfnuttigas av detta eviga kattrakande om olika typer av stöd och bidrag, som om samarbetet i grunden skulle handla om vem som kan raka åt sig mest pengar på andras bekostnad.

Det är självklart oerhört viktigt – det är min första punkt – att om det över huvud taget ska kunna finnas ett stort förtroende för verksamheten i dess helhet så måste kontrollen skärpas och missbruk på olika sätt beivras. Jag vet att regeringen arbetar med detta, men jag vill ändå säga att man måste lyfta upp det till en något högre nivå.

Det som i grunden är viktigast i sammanhanget är att reformera de system som framkallar allt detta. Det handlar framför allt om jordbruksprotektionismen men också om regionalstöden, som är som gjorda för att framkalla suboptimeringar och olika typer av mer eller mindre oegentliga handlingar.

Så här i juletid tycker jag att det är extra viktigt att vi påminner varandra om att medan det är jul här är det svält på annat håll. Vi firar jul, men det finns hundratals miljoner människor runtom vår jord som inte har mycket att se fram emot i helgen. En av orsakerna till det är just den jordbruksprotektionism som vi faktiskt är med och upprätthåller i Europa.

Jag vet att den svenska regeringen, många svenska statsråd, har gjort mycket för att driva på. Men ibland känns det som om man ändå går till reträtt och ägnar sig åt att bevaka svenska särintressen i stället för att kompromisslöst driva på för en avreglering av jordbrukspolitiken. Den största akt av solidaritet som vi kan göra är att göra allt vad vi kan för att bryta upp detta fruktansvärda system.

Herr talman! Jag skulle vilja passa på att önska oss alla en god jul. Jag tycker att vi ska ge en julklapp till de människor som lever under helt andra betingelser och föutsättningar än vi gör, under svält och förtryck. Vi ska lova varandra att kompromisslöst och konsekvent driva på Europasamarbetet för att få bort jordbruksprotektionismen.

Herr talman! Jag lovar att vi från Folkpartiet liberalernas sida kommer att göra allt för att driva Socialdemokraterna framför oss i denna fråga.

Anf. 64 TOMMY WAIDELICH (s):

Herr talman! Sveriges avgift till EU kommer under nästa år att uppgå till närmare 24 miljarder kronor. Ungefär hälften av dessa 24 miljarder kommer tillbaka till oss i form av jordbruksstöd och strukturstöd, regionalpolitiken som den kallas inom EU. Det innebär att Sverige är nettobi-

dragsgivare till EU:s budget. Vi betalar mer än vi får tillbaka. Det beror på att vi räknas till ett av de rikaste länderna inom EU.

Jag tycker att principen att bidra efter bärkraft är bra. Det är en omfördelning som påminner om den som vägleder den kommunala skatteutjämningen här i Sverige. Omfördelningen rättfärdigar å sin sida inte att man använder pengar fel. Den stoppar inte heller en diskussion om hur pengarna ska användas.

Jag har precis samma kritiska inställning som Karin Pilsäter. Alltför mycket pengar används till jordbrukspolitiken. Den svenska regeringen drev ju också detta så sent som för en vecka sedan i Köpenhamn, när EU:s länder samlades för att diskutera utvidgningen. Där drev den svenska regeringen väldigt kraftfullt att jordbrukspolitiken ska reformeras. Vi fick tyvärr inte gehör för detta fullt ut. Vissa steg tas men inte tillräckligt för att komma till rätta med den stora andel som jordbruksbudgeten utgör av EU:s totala budget.

Ett viktigt medel för att komma åt fusket inom EU är just att reformera jordbrukspolitiken. Den stora omfattningen av pengar och det krångliga regelverket uppmuntrar till fusk och bedrägerier. En nyckel till att komma till rätta med fusket är att fortsätta kampen för att reformera jordbrukspolitiken.

Linjen inom jordbrukspolitiken och linjen att EU-pengar inte ska användas fel har Sverige drivit under en längre tid. Det har manifesterats av regeringen och här i riksdagen. Finansutskottet har vid flera tillfällen betonat att det är angeläget för Sverige att gemenskapsmedel används på ett korrekt sätt. I målen för EU:s budgetpolitik, som riksdagen har godkänt, sägs det att Sverige ska verka för en förbättrad budgetdisciplin vid användningen av EU:s budgetmedel. Regeringen påminner om målen i budgetpropositionen och säger att de ligger fast. Sverige drev också detta som ordförande i EU.

Det som nu krävs i motionen av Moderaterna är ingenting nytt. Det är redan genomfört. Det är den linje som Sverige har. Det gäller såväl kampen mot bedrägerier som målet om budgettak. Motionen från Moderaterna slår på så sätt in öppna dörrar. Kraven är redan tillgodosedda.

Moderaternas företrädare Tomas Höglström var uppe i talarstolen. Debatten får ett lite väl snävt perspektiv. Det är som om vi bara fokuserar på vad som händer på EU-nivå och i kommissionen. Vi ska inte glömma att de så kallade gemensamma EU-institutionerna bara administrerar drygt 15 % av gemenskapens medel. Den största delen, över 80 %, administreras av nationella organ och myndigheter. Det har också visat sig att det mesta av fusket sker i den nationella administrationen av medlen. Det gäller inte minst inom jordbruksområdet.

För att komma åt fusk och bedrägerier krävs därför en effektivare kontroll på nationell nivå såväl som på EU-nivå. Med en reformerad jordbrukspolitik är mycket vunnet. Vi kommer ifrån de krångliga regelverken. Vi får lägre anslag. Vi får ett mindre resursutnyttjande till något som inte är effektivt och inte heller rättvist. Och vi får också, precis som Karin Pilsäter säger, en möjlighet att ge andra länder i tredje världen möjlighet att handla med oss och sälja sina jordbruksprodukter till oss här i Europa.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande i dess helhet och avslag på reservationen med anledning av Bo Lundgrens motion.

Prot. 2002/03:41
20 december

*Avgiften till
Europeiska
gemenskapen*

Anf. 65 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! Om mitt inlägg var snävt eller inte får protokollet utvisa. Tommy Waidelich säger att det mesta av detta jordbruksstöd administreras på nationell nivå. Ja, det är ju sant. Men oavsett hur det är med det bygger vår motion på ett konstaterande att det görs för lite och att vi ser för lite resultat när det gäller att lösa ett problem som vi anser att Europeiska unionen har. Det är det som vi efterlyser åtgärder mot. Det är det som vi vill lyfta fram ytterligare än vad finansutskottet har gjort.

Anf. 66 TOMMY WAIDELICH (s):

Herr talman! Dessa frågor om vad som görs och vad man mer kan göra kommer att diskuteras under det kommande året inom EU. En rapport kommer att presenteras, och detta kommer att tas upp på Ekofinmötet i mars. Tomas Högström liksom alla andra ledamöter i finansutskottet har möjlighet att diskutera detta tillsammans med finansministern när han kommer till oss inför det mötet. Det är ett sätt att aktualisera detta.

Men precis som Karin Pilsäter också sade här tidigare i debatten är ett strukturgrepp att ta tag i källan, eller i en av grunderna, till att det bedrivs fusk, och det är den här jordbrukspolitiken.

Jag skulle vilja fråga Tomas Högström: Är du med på en reformering av jordbrukspolitiken? Och om inte det går, kan du då tänka dig att åternationalisera jordbrukspolitiken?

Anf. 67 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! För att jag inte ska glömma bort det yrkar jag bifall till reservationen. Jag är inte riktigt säker på att jag gjorde det i mitt inledningsanförande.

Jag kan instämma i att vi behöver en reformering av jordbrukspolitiken och det bidragssystem som man har utvecklat inom Europeiska unionen. Och vi från Moderaterna är de första att instämma i betydelsen av att åtgärder vidtas.

Sedan tror jag inte att det skulle vara någon lösning att nationalisera jordbrukspolitiken. Jag tror mer på en utveckling där man ger branschen egna förutsättningar att så att säga stå på egna ben. Jag tror att man kan se de svenska jordbruken som väl rustade att möta en sådan situation i framtiden. Men då är det bra att Tommy Waidelich lämnar öppet även från Socialdemokraternas sida för den diskussion som vi då kommer att ha.

Anf. 68 TOMMY WAIDELICH (s):

Herr talman! Jag tror inte heller att den första lösningen är att nationalisera. Men precis som statsministern också har sagt i kommentarer till detta så kanske det är den näst bästa lösningen.

Det är intressant att höra att Moderaterna är beredda att diskutera en reformering av jordbrukspolitiken. Men mitt intryck är att Moderaterna är betydligt mer intresserade av att förändra strukturpolitiken och dra ned

på den. Det kanske ligger ganska väl i linje med er inställning till utjämningsystem både nationellt och inom Europa. På så sätt var också Tomas Högströms yttrande klarläggande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

13 § Nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU14
Nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier (förs. 2001/02:RS3).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §.)

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Punkt 2 (Ömsesidigt försäkringsbolag för pensionsförmåner)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

249 för utskottet

46 för res. 1

2 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 42 fp, 28 kd, 25 v, 13 c, 16 mp

För res. 1: 46 m

Avstod: 2 c

Frånvarande: 19 s, 9 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 7 c, 1 mp

Nikos Papadopoulos (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Anslagen för 2003 inom utgiftsområde 2)

1. utskottet

2. res. 2 (fp)

3. res. 3 (c)

Förberedande votering:

44 för res. 2

16 för res. 3

239 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:
167 för utskottet
42 för res. 2
90 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 25 v, 16 mp
För res. 2: 42 fp
Avstod: 46 m, 28 kd, 16 c
Frånvarande: 18 s, 9 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 6 c, 1 mp

Punkt 13 (Finansinspektionens finansiering)

1. utskottet
2. res. 4 (kd)
Votering:
269 för utskottet
29 för res. 4
1 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 45 m, 41 fp, 25 v, 16 c, 16 mp
För res. 4: 1 m, 28 kd
Avstod: 1 fp
Frånvarande: 18 s, 9 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 6 c, 1 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Punkt 3 (Hivpreventivt arbete i storstadsregionerna)

1. utskottet
2. res. 1 (fp)
Votering:
250 för utskottet
47 för res. 1
2 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 46 m, 28 kd, 24 v, 16 c, 10 mp
För res. 1: 42 fp, 1 v, 4 mp
Avstod: 2 mp
Frånvarande: 18 s, 9 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 6 c, 1 mp

Punkt 5 (Kommunal ekonomi och balanskrav)

1. utskottet

2. res. 4 (kd)

3. res. 5 (c)

Förberedande votering:

29 för res. 4

16 för res. 5

253 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

214 för utskottet

28 för res. 4

57 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 46 m, 1 fp, 25 v, 16 mp

För res. 4: 28 kd

Avstod: 41 fp, 16 c

Frånvarande: 18 s, 9 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 6 c, 1 mp

Punkt 6 (Inkomst- och kostnadsutjämningsystemet)

1. utskottet

2. res. 6 (m)

3. res. 9 (c)

Förberedande votering:

46 för res. 6

16 för res. 9

237 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

168 för utskottet

46 för res. 6

84 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 fp, 25 v, 16 mp

För res. 6: 46 m

Avstod: 40 fp, 28 kd, 16 c

Frånvarande: 18 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 6 c, 1 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (EU:s budgettak samt beivrande av fusk och bedrägerier)

1. utskottet

2. res. (m, fp)

Votering:

198 för utskottet

88 för res.

12 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 27 kd, 25 v, 16 c, 4 mp

För res.: 46 m, 41 fp, 1 mp

Avstod: 1 kd, 11 mp

Frånvarande: 18 s, 9 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 6 c, 1 mp

Kerstin-Maria Stalin (mp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

KU14 Nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier

Kammaren biföll utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.34 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 12.50.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.50.

15 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Förslag

2002/03:RB3 Framställan om ändring i riksbankslagen

Finansutskottets betänkande

2002/03:FiU10 Statsbudget för budgetåret 2003

16 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 20 december

2002/03:113 av Cecilia Wikström (fp) till utbildningsminister Thomas Östros

Finska språket

2002/03:114 av Axel Darvik (fp) till statsminister Göran Persson

Befolkningsutvecklingen

2002/03:115 av Sofia Larsen (c) till statsrådet Lena Hallengren

Vuxenutbildning

2002/03:116 av Cristina Husmark Pehrsson (m) till socialminister Lars

Engqvist

Bromsmedicin vid demens

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 januari 2003.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 december

2002/03:347 av Runar Patriksson (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Polissituationen i Sverige

2002/03:348 av Lennart Fremling (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Effektivare användning av polisens resurser

2002/03:349 av Torkild Strandberg (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky

Barsebäck och Sveriges energisituation

2002/03:350 av Gustav Fridolin (mp) till utrikesminister Anna Lindh

Svensken på Guantánamobasen

2002/03:351 av Erling Wälivaara (kd) till utrikesminister Anna Lindh

Brott mot mänskliga rättigheter i Turkmenistan

2002/03:352 av Mikael Oscarsson (kd) till utrikesminister Anna Lindh

Rättssäkerhet för svenska medborgare som vistas i Eritrea

2002/03:353 av Lena Ek (c) till statsrådet Jan O Karlsson

Avvisning av omhändertagna barn

2002/03:354 av Lena Adelsohn Liljeroth (m) till statsrådet Berit Andnor

Nyfattigdomen

2002/03:355 av Johnny Gylling (kd) till statsrådet Ulrica Messing

Försäljning av fyrar

2002/03:356 av Yvonne Andersson (kd) till kulturminister Marita Ulvskog

Konstnärlig utsmyckning av myndigheter

2002/03:357 av Ingemar Vänerlöv (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Polisens ekonomiska kris fortsätter

2002/03:358 av Lars-Ivar Ericson (c) till statsrådet Morgan Johansson
Godis och läsk med anknytning till narkotika

2002/03:359 av Anne Marie Brodén (m) till statsrådet Berit Andnor
Diskriminering av funktionshindrade

Prot. 2002/03:41
20 december

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 januari 2003.

18 § Kammaren åtskildes kl. 12.51.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 10 § anf. 38 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Avsägelse	1
2 § Anmälan om kompletteringsval	1
3 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	2
4 § Ledighet	2
5 § Meddelande om partiledardebatt	2
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
7 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	4
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 december	4
MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	4
MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	5
9 § Samhällsekonomi och finansförvaltning	6
Finansutskottets betänkande 2002/03:FiU2	6
Anf. 1 GUNNAR AXÉN (m).....	6
Anf. 2 CHRISTER NYLANDER (fp)	7
Anf. 3 OLLE SANDAHL (kd).....	8
Anf. 4 CLAES VÄSTERTEG (c)	10
Anf. 5 CARIN LUNDBERG (s)	10
Anf. 6 GUNNAR AXÉN (m).....	13
Anf. 7 CARIN LUNDBERG (s) replik	13
Anf. 8 GUNNAR AXÉN (m) replik	14
Anf. 9 CARIN LUNDBERG (s) replik	14
Anf. 10 CHRISTER NYLANDER (fp)	14
Anf. 11 CARIN LUNDBERG (s) replik	15
Anf. 12 CHRISTER NYLANDER (fp) replik	15
Anf. 13 CARIN LUNDBERG (s) replik	15
Anf. 14 OLLE SANDAHL (kd).....	15
Anf. 15 CARIN LUNDBERG (s)	15
Anf. 16 OLLE SANDAHL (kd).....	16
Anf. 17 CARIN LUNDBERG (s)	16
(Beslut fattades under 14 §.)	16
10 § Allmänna bidrag till kommuner	16
Finansutskottets betänkande 2002/03:FiU3	16
Anf. 18 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	16
Anf. 19 GUNNAR NORDMARK (fp)	18
Anf. 20 OLLE SANDAHL (kd).....	20
Anf. 21 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	21
Anf. 22 SONIA KARLSSON (s)	23
Anf. 23 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	26
Anf. 24 SONIA KARLSSON (s) replik	27
Anf. 25 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	27
Anf. 26 SONIA KARLSSON (s) replik	27
Anf. 27 GUNNAR NORDMARK (fp) replik	27
Anf. 28 SONIA KARLSSON (s) replik	28

Anf. 29 GUNNAR NORDMARK (fp) replik	28
Anf. 30 SONIA KARLSSON (s) replik	28
Anf. 31 OLLE SANDAHL (kd) replik.....	29
Anf. 32 SONIA KARLSSON (s) replik	29
Anf. 33 OLLE SANDAHL (kd) replik.....	29
Anf. 34 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik.....	29
Anf. 35 SONIA KARLSSON (s) replik	30
Anf. 36 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik.....	30
Anf. 37 SONIA KARLSSON (s) replik	31
Anf. 38 ROLF OLSSON (v).....	31
Anf. 39 CHRISTER ADELSBO (s).....	33
Anf. 40 GUNNAR NORDMARK (fp) replik	35
Anf. 41 OWE HELLBERG (v)	35
Anf. 42 SONIA KARLSSON (s) replik	36
Anf. 43 OWE HELLBERG (v) replik	36
Anf. 44 SONIA KARLSSON (s) replik	36
Anf. 45 OWE HELLBERG (v) replik	37
Anf. 46 KERSTIN LUNDGREN (c).....	37
(Beslut fattades under 14 §.).....	38
11 § Statsskuldsröntor m.m.	38
Finansutskottets betänkande 2002/03:FiU4.....	38
Anf. 47 GUNNAR AXÉN (m).....	38
Anf. 48 KARIN PILSÄTER (fp).....	39
Anf. 49 MATS ODELL (kd)	40
Anf. 50 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	41
Anf. 51 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	42
Anf. 52 KARIN PILSÄTER (fp).....	43
Anf. 53 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	43
Anf. 54 KARIN PILSÄTER (fp) replik	44
Anf. 55 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	44
Anf. 56 GUNNAR AXÉN (m).....	45
Anf. 57 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	45
Anf. 58 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	46
Anf. 59 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	46
Anf. 60 MATS ODELL (kd)	47
Anf. 61 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	47
(Beslut fattades under 14 §.).....	48
12 § Avgiften till Europeiska gemenskapen.....	48
Finansutskottets betänkande 2002/03:FiU5.....	48
Anf. 62 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	48
Anf. 63 KARIN PILSÄTER (fp).....	49
Anf. 64 TOMMY WAIDELICH (s).....	49
Anf. 65 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	51
Anf. 66 TOMMY WAIDELICH (s).....	51
Anf. 67 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	51
Anf. 68 TOMMY WAIDELICH (s).....	51
(Beslut fattades under 14 §.).....	52
13 § Nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier	52
Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU14	52

(Beslut fattades under 14 §.)	52
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	52
FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	52
FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	53
FiU4 Utgiftsområde 26 Statskuldsräntor m.m.	54
FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	55
KU14 Nya administrativa rutiner m.m. för inkomstgarantier.....	55
Ajournering.....	55
Återupptagna förhandlingar	55
15 § Bordläggning.....	55
16 § Anmälan om interpellationer	56
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	56
18 § Kammaren åtskildes kl. 12.51.	57

